

ŠOLSKI CENTER VELENJE  
ŠOLA ZA RUDARSTVO IN VARSTVO OKOLJA  
Trg mladosti 3, 3320 Velenje

MLADI RAZISKOVALCI ZA RAZVOJ ŠALEŠKE DOLINE

RAZISKOVALNA NALOGA

## **IZMENJAJMO OBLAČILA**

Tematsko področje: EKOLOGIJA Z VARSTVOM OKOLJA

Avtorica:  
Zala Kač, 2. letnik

Mentorica:  
Jana Krautberger, univ. dipl. ekologinja

Velenje, 2018

Kač, Z. Izmenjajmo oblačila.

Raziskovalna naloga, ŠC Velenje, Šola za rudarstvo in varstvo okolja, 2018

---

Raziskovalna naloga je bila opravljena na Šolskem centru Velenje na Šoli za rudarstvo in varstvo okolja.

Mentorica: Jana Krautberger, univ. dipl. ekologinja

Datum predstavitve:

Kač, Z. Izmenjajmo oblačila.

Raziskovalna naloga, ŠC Velenje, Šola za rudarstvo in varstvo okolja, 2018

---

## **KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA**

ŠD SŠ Šola za rudarstvo in varstvo okolja, šolsko leto 2017/2018

KG oblačila/ izmenjava oblačil/ rabljena oblačila

AV KAČ, Zala

SA KRAUTBERGER, Jana

KZ 3320 Velenje, SLO, Trg mladosti 3

ZA Šolski center Velenje, Trg mladosti 3, 3320 Velenje

LI 2018

IN **IZMENJAJMO OBLAČILA**

TD Raziskovalna naloga

OP VII, 58 str., 4 pregl., 18 graf., 8 sl., 2 pril., 32 vir.

IJ SL

JI sl/en

AL Danes se svet srečuje z najrazličnejšimi okoljskimi problemi, med katere spadajo tudi odpadna oblačila, ki imajo vpliv na okolje. Namen raziskovalne naloge je bil ugotoviti vpliv odpadnih oblačil na okolje, raziskati možnosti za zmanjšanje vpliva na različne načine ter ugotoviti, koliko so ljudje o tem problemu že ozaveščeni. Da bi zbrala čim bolj resnične podatke, sem se poleg analiziranja gradiva poslužila tudi zbiranja podatkov z anketo ter intervjuji. Ugotovila sem, da večina ljudi pri nakupovanju oblačil ne razmišlja o njihovem vplivu na okolje ter da pri nakupovanju kupijo več oblačil, kot jih v resnici potrebujejo. Ovrгла sem hipotezo, da ljudje stara oblačila po navadi zavržejo v mešane odpadke, saj sem ugotovila, da večina stara oblačila izmenja s sorodniki in prijatelji, marsikaj pa oddajo v zabojnike za zbiranje starih oblačil. Organizirane izmenjave oblačil večina ljudi ne pozna dobro, kljub temu da sem v enem od intervjujev izvedela, da tak dogodek v prestolnici obišče tudi med 70 in 100 obiskovalci. Manj obiskane so tudi trgovine z rabljenimi oblačili, je pa res, da jih kljub zelo zmotnemu mišljenju, da so to trgovine revežev, obiskujejo predvsem ljudje, ki so ekološko izobraženi in poučeni. Želim si, da bi bilo takšnih ljudi, ki bi kupovali manj novih in več rabljenih oblačil ter si jih pogosteje izmenjevali, več tudi v Velenju.

**KEY WORD DOCUMENTATION**

ND SŠ Šola za rudarstvo in varstvo okolja, 2017/2018

CX textile / clothing exchange / second-hand clothes

AU KAČ, Zala

AA KRAUTBERGER, Jana

PP 3320 Velenje, SLO, Trg mladosti 3

PB Šolski center Velenje, Trg mladosti 3, 3320 Velenje

PY 2018

TI **LET'S EXCHANGE CLOTHES**

DT RESEARCH WORK

NO VII, 58 p., 4 tab, 18 graf., 8 fig., 2 ann., 32 ref.

LA SL

AL sl/en

AB Waste clothing is one of the many environmental issues the world faces nowadays. Clothes have an environmental impact throughout their whole life cycle. The purpose of my research work has been to determine the environmental impact of waste clothing, to find out different ways of reducing their quantity and to research people's awareness of this environmental problem. I tried to collect real and interesting information by conducting a survey and several interviews. The results have showed that while shopping clothes most people do not consider their environmental impact and they usually buy more clothes than they need. I refuted the hypothesis that people usually throw away clothes because I found out that the majority exchanges clothes with their friends and family or take them to special collecting containers for used textiles. The results have also showed that most people are not familiar with organized clothing exchange events despite the fact that there are about 70-100 visitors when such events are held in Slovenian capital town. Second-hand clothing stores are also not frequently visited; people that visit them are mostly not poor, but more environmentally aware. I wish that more people preferred buying second-hand clothes to new clothes and exchanged them more often, worldwide and in our town.

## KAZALO

### KAZALO VSEBINE

1 UVOD.....	1
2 PREGLED OBJAV .....	2
2.1 O OBLAČILIH .....	2
2.3 MATERIALI OBLAČIL IN NJIHOVA IZDELAVA.....	3
2.4 VPLIV OBLAČIL NA OKOLJE .....	5
2.4.1 PROIZVODNJA BLAGA.....	5
2.4.2 IZDELAVA OBLAČIL .....	6
2.4.3 TRANSPORT OBLAČIL.....	8
2.4.4 NEGA OBLAČIL.....	8
2.4.5 EKOMODA .....	9
2.5 VPLIV OBLAČIL PO UPORABI.....	9
2.5.1 RAZLIČNE MOŽNOSTI Za UPORABO ODPADNEGA TEKSTILA .....	11
3 METODOLOGIJA .....	14
3.2 PREGLED OBJAV .....	14
3.3 ANKETA.....	14
3.3 INTERVJU .....	14
4 REZULTATI IN RAZPRAVA.....	15
4.1 REZULTATI ANKETE.....	15
4.1.1 SPLOŠNI PODATKI .....	15
4.1.2 NAVADE PRI NAKUPOVANJU OBLAČIL .....	16
4.1.3 IZMENJAVA OBLAČIL .....	21
4.1.4 OSTALE MOŽNOSTI PONOVNE UPORABE TEKSTILA.....	25
4.1.5 TRGOVINE Z RABLJENIMI OBLAČILI .....	26
4.2 PRIMERJAVA ODGOVOROV INTERVJUJA.....	28
4.2.1 Izmenjava oblačil.....	28
4.2.2 ZABOJNIKI ZA ZBIRANJE ODPADNEGA TEKSTILA .....	29
4.2.3 TRGOVINI Z RABLJENIMI OBLAČILI .....	31
4.2.4 ZBIRANJE OBLAČIL PRI HUMANITARNIH ORGANIZACIJAH.....	33
4.3 OVREDNOTENJE HIPOTEZ.....	35

5 ZAKLJUČEK.....	38
6 POVZETEK.....	40
7 ZAHVALA.....	41
8 PRILOGE.....	42
9 VIRI IN LITERATURA.....	56

## KAZALO SLIK

Slika 1: Oblačila skozi čas.....	3
Slika 2: Delavke v tovarni oblačil.....	7
Slika 3: Kam gre denar, ki ga plačamo za majico?.....	7
Slika 4: Fragmenti mikroplastike pod mikroskopom.....	8
Slika 5: Oblačila v Sloveniji.....	11
Slika 6 in slika 7: Zabojnika za oblačila – Tekstilko in Tekstilnica.....	12
Slika 8: Izmenjava oblačil.....	13

## KAZALO GRAFOV

Graf 1: Spol.....	15
Graf 2: Starostna skupina.....	16
Graf 3: Pogostost kupovanja novih oblačil.....	17
Graf 4: Razlogi za nakup novih oblačil.....	17
Graf 5: Dejavniki, ki vplivajo na nakup oblačil.....	18
Graf 6: Kupovanje (ne)potrebnih oblačil.....	19
Graf 7: Kupovanje (ne)potrebnih oblačil glede na spol.....	19
Graf 8: Kupovanje (ne)potrebnih oblačil glede na starost.....	19
Graf 9: Ravnanje z rabljenimi (starimi) oblačili.....	20
Graf 10: Poznavanje organizirane izmenjave oblačil.....	21
Graf 11: Primerjava poznavanja organizirane izmenjave oblačil glede na starost.....	22
Graf 12: Primerjava poznavanja organizirane izmenjave oblačil glede na občino, v kateri živijo.....	22
Graf 13: Plačevanje vstopnine za organizirano izmenjavo oblačil.....	23
Graf 14: Ali bi se anketiranci udeležili organizirane izmenjave oblačil?.....	25

Graf 15: Ali poleg izmenjave oblačil poznate še kak drug način ponovne uporabe tekstila?..	25
Graf 16: Obiskovanje trgovin z rabljenimi oblačili.....	26
Graf 17: Kupovanje oblačil iz okolju prijaznega blaga.....	27
Graf 18: Pomembnost proizvodnje oblačil iz okolju prijaznega blaga .....	28

## **KAZALO TABEL**

Tabela 1: Odgovori Tekstilnice, ki organizira izmenjavo oblačil .....	28
Tabela 2: Primerjava podjetij, ki upravljajo z zabojniki za zbiranje odpadnega tekstila .....	29
Tabela 3: Primerjava trgovin z rabljenimi oblačili.....	31
Tabela 4: Primerjava zbiranja oblačil pri dveh humanitarnih organizacijah.....	33

## 1 UVOD

Oblačila človeka spremljajo že od prazgodovine. Naši predniki so se z njimi predvsem branili pred mrazom, vročino in drugimi vremenskimi vplivi, danes pa so oblačila postala tudi zelo pomemben modni trend. Vsak ima svoj okus, idejo in želje glede oblačil. Mogoče mislimo, da vemo vse o oblačilih, ki jih nosimo. Pa je to res?

Večini ljudi se oblačila zdijo samoumevna, spremljajo nas vsak dan, na vsakem koraku. Ko jih nakupujemo, si običajno zastavljamo vprašanja, kako nam pristajajo, kakšna je njihova cena ali podobno, le redko pa nas zanima, kakšen je njihov vpliv na okolje ter kje bodo oblačila pristala, ko jih ponosimo.

Ta vprašanja sem si v raziskovalni nalogi postavila tudi sama, da bi razširila naš pogled na oblačila, o katerih kljub temu da se z njimi srečujemo vedno in povsod, vseeno vemo veliko premalo.

### HIPOTEZE:

- Večina ljudi pri nakupovanju oblačil ne razmišlja o njihovem vplivu na okolje in kupuje več oblačil, kot jih potrebuje.
- Večina ljudi stara oblačila zavrže med mešane odpadke.
- Večina ljudi ne pozna organizirane izmenjave oblačil.
- Ljudje slabo obiskujejo in redko kupujejo v trgovinah z rabljenimi oblačili.
- V trgovinah z rabljenimi oblačili kupujejo večinoma socialno šibkejši ljudje.



## **2 PREGLED OBJAV**

### **2.1 O OBLAČILIH**

V Slovarju slovenskega knjižnega jezika je obleka "izdelek ali skupek izdelkov iz blaga, usnja, ki pokriva telo". Oblačilo je definirano kot "vsak od izdelkov iz blaga, usnja, ki pokriva telo". (ZRC SAZU, 2000)

Obleka je, kar nosimo na sebi, kar si oblečemo, običajno je obleka iz blaga, usnja ali iz umetnega materiala. Namen oblačil je, da nas zaščitijo pred mrazom, pripeko in drugimi negativnimi vplivi okolice. (Wikipedia, 2017)

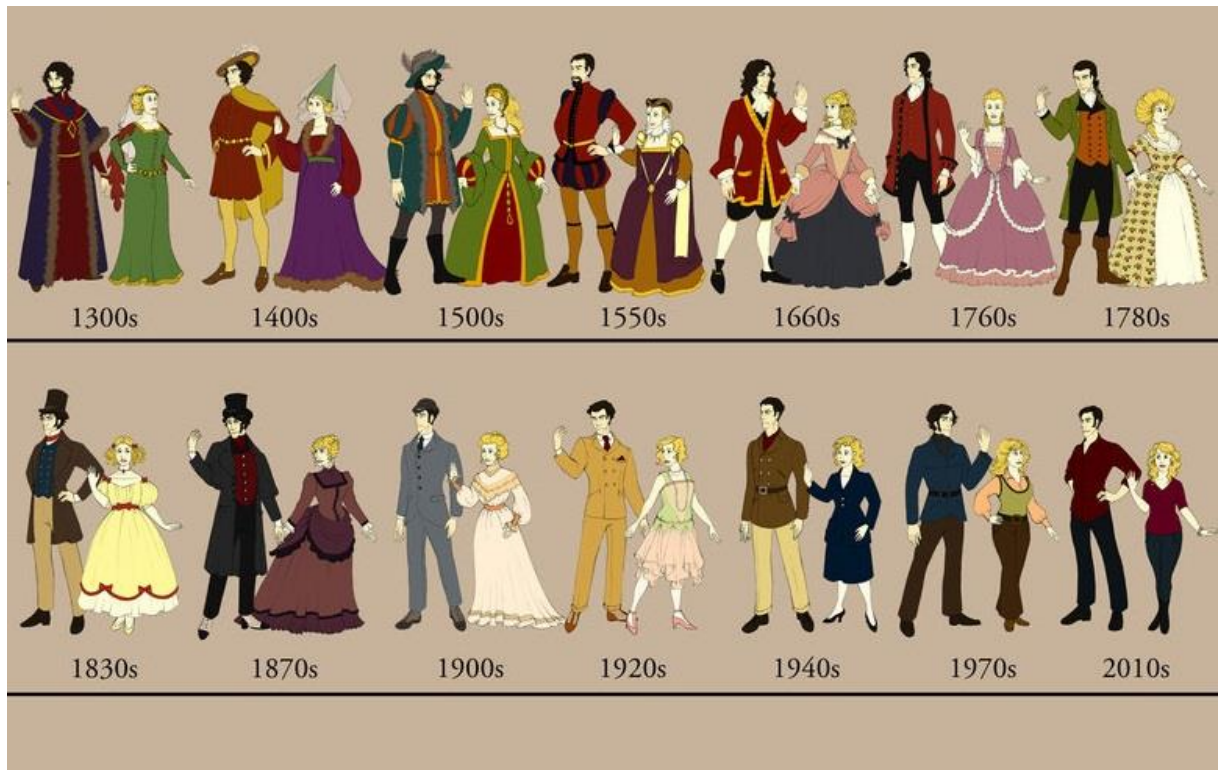
Človeku je zunanji videz že v preteklosti veliko pomenil. Z oblačili so ljudje izražali sebe, skupnost in čas, v katerem so živeli. Najprej so bila oblačila zelo preprosta, vendar so kmalu začela postajati pomembna kot dekoracija. Skozi celotno zgodovino lahko spremljamo, kako se je oblačenje spreminjalo v estetskem, funkcionalnem in simboličnem smislu. (Ljudska univerza Jesenice, 2011)

### **2.2 KDAJ SO NASTALA PRVA OBLAČILA?**

Prva oblačila so nastala pred več kot sto tisoč leti. O njih pričajo arheološke najdbe in stenske slikarije. Najprej so bili ljudje goli, potem pa so sledile selitve in z njimi prvi stik z mrazom. Oblačila so si izdelali iz prepletenega ločja, trav in živalskih kož. Zametki preprostega tkanja segajo 27 000 let nazaj. Sčasoma so se ljudje kožam naučili odstraniti dlako in nastalo je usnje, obleke pa so si sešili s preprostimi koščnimi iglami. Še kasneje so začeli uporabljati lan in volno, jih tkati na preprostih statvah in dodajati vzorce. V Egiptu so pred 8000 leti gojili lan in iz njega izdelovali tkanine, ki so jih uporabljali za oblačila, Indijci so tisočletje kasneje uporabljali bombaž, še nekaj časa kasneje pa so Kitajci začeli izdelovati svilo. (Baratanič, 2017, Ljudska univerza Jesenice, 2011)

Kač, Z. Izmenjajmo oblačila.

Raziskovalna naloga, ŠC Velenje, Šola za rudarstvo in varstvo okolja, 2018



*Slika 1: Oblačila skozi čas*

(Vir: <http://www.mehmetoguzhan.com.tr/moda-nasil-ortaya-cikti-kisa-tarihcesi/>, 3. 12. 2017)

### 2.3 MATERIALI OBLAČIL IN NJIHOVA IZDELAVA

Oblačila so izdelana iz različnih materialov, ki so lahko naravni ali umetni. Naravni materiali so tisti, ki jih najdemo v naravi ter za razliko od umetnih materialov ne temeljijo na nafti. Delimo jih v dve skupini – rastlinski in živalski materiali. (Bodieko, 2011)

Bolj znani naravni materiali živalskega izvora so:

- pravo krzno: krzno je ustrojena živalska koža kožuharjev z ohranjeno dlako. Pri strojenju živalskih kož odstranijo le notranji mesnati del kože, nato jo obdelajo tako, da ostane povezava med dlakami in usnjico.
- pravo usnje: izdelujejo ga tako, da kožo živali obdelajo s kemičnimi sredstvi – strojili. V postopku izdelave se strojila z beljakovinami v koži kemično vežejo v netopne spojine. Postopek imenujemo strojenje.
- svila: pridobiva se iz kokonov gosenic sviloprejk. Najprej se kokone izpostavi vreli vodi,

poškodovane se izloči in tako je kokon pripravljen za nadaljnjo obdelavo. Niti nato odvijajo iz kokonov, jih združijo v prejo, kasneje pa jo prepletejo v tkanino, torej svilo.

- volna: ovčja volna je najvažnejše tekstilno vlakno živalskega izvora. Volno pridobivajo z ročnim ali strojnim striženjem ovac. (Godec, 2002)

Bolj znani naravni materiali rastlinskega izvora so:

- bombaž, ki ga pridobivajo iz nizkih grmov, imenovanih bombaževci. Bombažne kepe obirajo ročno ali strojno, jih sušijo, čistijo in stiskajo v velike bale. Tako pridobljen surovi bombaž transportirajo v predilnice. Kratka vlakna, ki jih ne morejo prestiti, predelajo v kemična vlakna in vato.
- lan, čigar tkanino pridobivajo iz rastline, imenovane lan. Lan izrujejo pred dozorevanjem, ko so stebela še najmehkejša ter dajejo prožno in trdno vlakno. Lanena stebela sušijo, na terilnih strojih pa z njih lomijo lesene dele. Sledi otepanje na otepalih in česanje na česalnih strojih. Tako dobijo dolga lanena vlakna, iz katerih nastanejo tkanine. (Godec, 2002)

Umetna vlakna so lahko iz naravnih materialov ali pa iz materialov, ki so proizvedeni s pomočjo kemijske tehnologije. (Zuja.si, 2017)

Bolj znani umetni materiali so:

- najlon, ki je termoplastični material, ki se je sprva uporabljal za zobne ščetke, leta 1940 pa so začeli proizvajati znamenite ženske najlonske nogavice. Gre za monomere, povezane s peptidno vezjo. Najlon je bil prvi komercialno široko uporaben polimer. (Wikipedia, 2017)
- poliester, čigar vlakna pridobivajo iz dveh različnih monomerov (etilenglikola in ftalove kisline), ki ju zaestrijo in polikondenzirajo. Poliestrna vlakna so v obliki filamentov in prediv, ki so zelo lahka, lesketajoča ali motna. (Godec, 2002)
- akril je narejen iz vlaken, ki se pridobivajo iz kartonskih vlaken, na otip pa so lahko podobna volni ali bombažu. Oblačila iz akrila dobro zadržujejo telesno temperaturo, običajno se ne krčijo, saj vpijejo malo vode in se zelo hitro sušijo. (Zuja.si, 2017)
- elastan je elastičen material, ki ga je mogoče mešati z naravnimi materiali in drugimi tekstilnimi vlakni. Povečuje elastičnost, zato se ga uporablja za izdelavo nogavic in podobnih izdelkov. (Zuja.si, 2017)
- viskoza je ponovno pridobljeno celulozno vlakno. Viskozna vlakna imajo lep lesk, prijetna

so na otip, a so manj trdna in manj odporna od naravnih vlaken. (Zuja.si, 2017)

- tencel ima najbolj podobne lastnosti naravnim materialom. Manj se krči, je trpežnejši, mehak in prijeten na otip. (Zuja.si, 2017)

## **2.4 VPLIV OBLAČIL NA OKOLJE**

Večina ljudi se ne zaveda, kakšen vpliv na okolje imajo oblačila, ki jih nosijo. Od proizvodnje materialov, transporta in čiščenja oblačila v celotnem življenjskem ciklu puščajo odtis v okolju. Po podatkih Evropske komisije od 5 do 10 % vsega onesnaženja okolja prihaja iz tekstilne industrije, obleke pa danes predstavljajo približno 5 % vseh odvrženih odpadkov. Američani vsako leto odvržejo 30 kg oblačil na osebo. (Hočevar, 2013)

### **2.4.1 PROIZVODNJA BLAGA**

Svetovna tekstilna industrija, ki letno proda 80 milijard novih kosov oblačil, je po podatkih danskega modnega inštituta takoj za naftno industrijo največja svetovna onesnaževalka. (Gradišar, 2016)

Izdelava novih tekstilnih materialov potrebuje za delovanje veliko vode in energije. Za tipično 200-gramsko majico iz bombaža se porabi okoli 2700 l vode in 8 kW ur elektrike. (Vitafit, 2011) Za kilogram bombaža, ki zadostuje za par hlač iz jeansa, je potrebnih 8500 l vode. Pridelava bombaža poleg velike količine vode zahteva tudi intenzivno uporabo umetnih gnojil in insekticidov, škodljivih za okolje. (Kapitanovič, 2012)

Iz preteklosti je znan primer Aralskega jezera, nekoč četrtega največjega na svetu, ki se je zaradi proizvodnje bombaža zelo skrčilo. Vodo iz rek Sir Darja in Amu Darja, ki se izlivata v jezero, so uporabili za namakanje bombaža, ki za rast potrebuje veliko vode. (Brown, 2009)

Pri obdelavi blaga porabijo ogromno kemikalij. Te najprej škodijo tamkajšnjim prebivalcem in ekosistemom, a kmalu pridejo tudi do nas. Kemikalije uporabljajo zabarvanje oblačil in za večanje njihove odpornosti na vodo in umazanijo. Zdravju nevarne spojine, kot so ftalati in perfluorirane kemikalije, je v oblačilih znanih blagovnih znamk v okviru kampanje Detox našla okoljevarstvena organizacija Greenpeace. So strupene, rakotvorne, škodijo razmnoževanju in delujejo kot hormonski motilci. Veliko jih je prisotnih v okolju, našli so jih tudi v človeški krvi in so škodljive za jetra, ščitnico, pljuča in ledvice. (Gradišar, 2016)

Tekstilna industrija je največji onesnaževalec sveže vode na svetu, saj je odpadna voda največji odpadni produkt tekstilne industrije. Največ odpadne vode generirajo "mokri procesi", kamor spadajo priprava, barvanje in zaključni postopki. Tekstilna odpadna voda vsebuje zaradi različnih tekstilnih procesov kompleksno mešanico kemikalij, je alkalna in ima visoko BPK- in KPK-vrednost. Vsebuje trdne snovi, olja, toksične organske komponente, vključno s fenoli (uporabljeni za barvanje in za zaključne procese) in halogeniranimi organskimi spojinami (uporabljene za beljenje). Odpadne vode so pogosto tudi močno obarvane, lahko vsebujejo kovine, kot so baker, kadmij, nikelj, cink in krom, ki jih je iz vode težko odstraniti. Obdelava volne lahko sprošča še bakterije in ostale patogene organizme. Pesticidi se včasih uporabljajo za ohranjanje naravnih vlaken, npr. za zaščito pred molji, in v odpadno vodo pridejo s procesi spiranja.

Poleg odpadnih voda spušča tekstilna industrija emisije tudi v zrak, vendar predstavljajo manjši del onesnaževanja zraka v primerjavi z drugimi industrijami. V zrak se sproščajo dušikovi in žvepovi oksidi iz kotlov, ogljikovodiki iz sušilnih peči, med barvanjem izhlapevajo strupena topila, na primer formaldehid, acetaldehid, klorofluorokarboni in etil acetat. (Nove biologije, 2007)

#### **2.4.2 IZDELAVA OBLAČIL**

Tekstilna, oblačilna in obutvena industrija zaposluje med 60 in 75 milijoni delavcev. Večina oblačil, ki jih je mogoče kupiti v slovenskih trgovinah, je proizvedena daleč od naših oči v azijskih državah z nižjim standardom. Na etiketah so kot države izvora najpogosteje označene Kitajska, Bangladeš, Indija in Kambodža. (Gradišar, 2016)

Večina oblačil, ki jih nosimo ljudje pri nas, je torej izdelana v Aziji. Razloga sta predvsem poceni delovna sila ter cenejši material, ki ga uporabljajo. Izdelujejo oblačila, ki jih lahko kupimo v običajnih trgovinah za malo denarja, a za oblačilom, ki ga kupimo, se skriva še marsikaj drugega kot to, od kod prihaja. Zato da lahko kupimo poceni oblačila, jih mora nekdo tako poceni tudi proizvesti. To so delavci, ki v neprimernih pogojih delajo v tovarnah oblačil ter so za to zelo malo plačani. S slike 3 je razvidno, da največ denarja, ki ga plačamo za oblačilo, zadržijo trgovine, del denarja pokrije stroške blagovne znamke, blaga in transporta, medtem ko delavci dobijo samo 1 % tega zneska. Pogosto se pri tem izkorišča tudi otroška delovna sila.

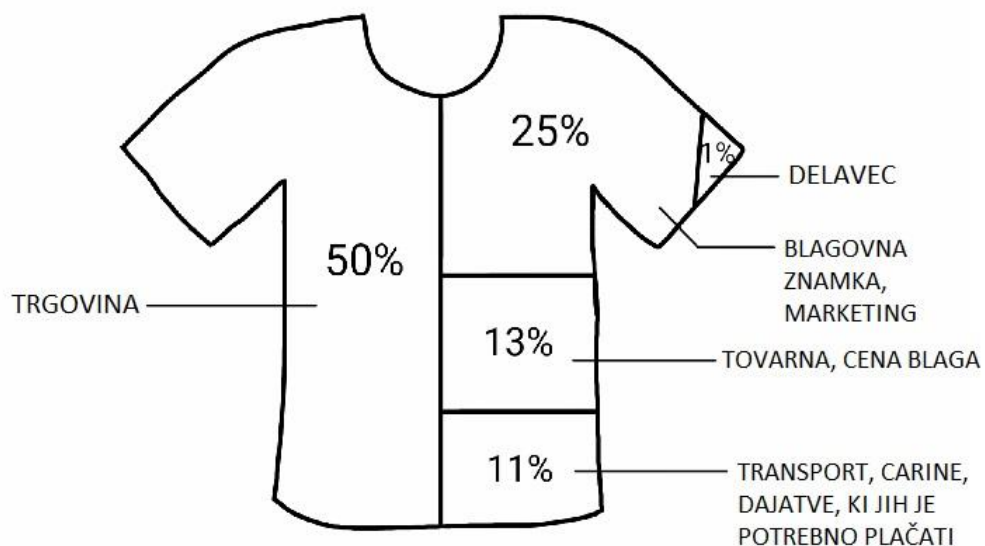
Kač, Z. *Izmenjajmo oblačila.*

Raziskovalna naloga, ŠC Velenje, Šola za rudarstvo in varstvo okolja, 2018



*Slika 2: Delavke v tovarni oblačil*

(<http://blogs.ubc.ca/zeenaaltaher/2013/10/07/the-truth-behind-nike/>, 12. 1. 2018)



### KAM GRE DENAR, KI GA PLAČAMO ZA MAJICO?

*Slika 3: Kam gre denar, ki ga plačamo za majico?*

(Foto: Z. Kač, 7. 2. 2018 po: *Družbeni fenomen: trajnostna moda*)

Kako nepravilne so plače delavcev, lahko ugotovimo s preprostim izračunom. Če kupimo majico, ki stane 5 €, bo od tega 2,50 € pripadlo trgovini, ki oblačilo proda. 1,25 € gre blagovni znamki za reklame in marketing, 65 centov je treba odšteti še za zaslužek tovarne in stroške blaga. Tako nam ostane še 60 centov. Potrebno je odšteti še stroške transporta, carine in drugih dajatev, ki vzamejo 55 centov, da ostane zanemarljivih 5 centov, ki jih na koncu zasluži delavec,

ki je oblačilo izdelal. (Družbeni fenomen: Trajnostna moda, 2018)

### 2.4.3 TRANSPORT OBLAČIL

Večina oblačil in obutve v naše trgovine prispe s Kitajske, iz Bangladeša, Turčije in Indije preko ladijskega, letalskega, železniškega in cestnega transporta. Potrošniki se skorajda ne moremo izogniti tem izdelkom, saj se nahajajo pri najbolj znanih trgovcih. (Pirh, Škrinjar, 2017) Vse oblike transporta imajo velik negativen vpliv na okolje, saj onesnažujejo zrak, vodo in tla, povzročajo emisije hrupa, okolju pa škodijo tudi preko vnašanja tujerodnih organizmov. (Radinović, 2011)

### 2.4.4 NEGA OBLAČIL

Plastika je povsod okoli nas, tudi tam, kjer je ne bi pričakovali – v oblačilih. Gre za mikroplastiko, kamor se uvrščajo plastični delci, veliki med 300  $\mu\text{m}$  in 5 mm. V slovenskem morju so najpogostejša ravno plastična vlakna, ki pridejo v morje s pranjem oblačil, saj jih čistilne naprave ne morejo zadržati v celoti. Z enim samim pranjem perila v pralnem stroju se lahko v vode spusti več kot 700.000 mikrovlaknen. Največ vlaken se sprosti iz akrilnih oblačil. (D. L., 2017) Med pranjem se v okolje sproščajo tudi strupena barvila. (Kapitanovič, 2012)



*Slika 4: Fragmenti mikroplastike pod mikroskopom  
(Foto: Špela Koren, Inštitut za vode Republike Slovenije)*

Pri negi oblačil se v okolje seveda sproščajo tudi uporabljena pralna sredstva, ki jih v slovenskih gospodinjstvih uporabljamo pre pogosto in v prevelikih količinah. Slabo razgradljive kemične snovi iz pralnih sredstev onesnažujejo podtalnico in jih lahko zaužijemo s pitno vodo. Strupene snovi vstopajo v telo tudi skozi kožne pore, preidejo v limfni sistem in potem še v krvni obtok. Kemikalije v pralnih sredstvih tako negativno vplivajo na okolje in tudi na naše zdravje. Za nekatere ugotavljajo, da prispevajo k nastanku alergij, drugim pripisujejo vpliv na nekatere hormonske motnje (zgodnejše spolno dozorevanje deklic in zmanjševanje števila semenčic pri fantih) in okvare pri rojstvih. Nekatere kemične snovi povezujejo tudi z večjo možnostjo razvoja nekaterih rakavih obolenj (rak dojk, mod, levkemija). (Bodi eko, 2013)

Na trgu so različna alternativna pralna sredstva, ki naj bi bila po trditvah proizvajalcev in ponudnikov prijazna do okolja, ker so izdelana na bazi naravnih surovin in biorazgradljiva. Kot kažejo testi potrošniških organizacij, po učinkovitosti žal niso povsem primerljiva s konvencionalnimi pralnimi praški. (Sončeve pozitivke, 2013)

#### **2.4.5 EKOMODA**

"Ravna se v skladu s trajnostno filozofijo. Kreacije v nobeni fazi do končnega izdelka ne smejo vključevati dejavnosti, ki škodujejo okolju, živalim in človeku. Sem spadajo reciklirana oblačila in oblačila iz druge roke, taka iz organskih materialov, etnično obarvane obleke, ki ohranjajo nacionalno kulturo, obleke iz tako imenovane pravične trgovine, v kateri skrbijo, da proizvajalci, večinoma iz dežel tretjega sveta, delajo v razmerah, ki niso sporne in pod pravičnimi pogoji, veganskim standardom prilagojena oblačila, katerih nastanek ni povezan z izkoriščanjem živali. Nekatere ekoizdelke lahko prepoznamo po mednarodnih oznakah, kot je denimo Oeko-Tex® Standard 100, ta označuje oblačila, ki preverjeno ne vsebujejo škodljivih kemikalij." (Janovsky, 2015)

### **2.5 VPLIV OBLAČIL PO UPORABI**

Naslednja dva citata govorita o tem, da v Sloveniji v zadnjih letih nastaja vedno večja količina odpadnih oblačil. "V zadnjih dvajsetih letih so modna oblačila postala dostopna širšim množicam. Posledica tega je, poleg propada manjših proizvajalcev in trgovcev, vse več »odsluženih« oblačil, ki v Sloveniji končajo na deponiji namesto v predelavi, kot je to praksa



drugod." (Kapitanovič, 2012) "Še pred nekaj desetletji smo v povprečju oblačilo nosili po 10 let in več, zdaj vsako oblačilo običajno nosimo le od enega do treh let. Vsak Slovenec v povprečju tako zavrže 14 kilogramov tekstila na leto, kar na ravni države pomeni več kot 20 tisoč ton oblek." (24 ur, 2016)

V Slovenijo se letno uvozi veliko oblačil in hišnega tekstila. Po podatkih s spletne strani nevladne organizacije Ekologi brez meja je bilo leta 2006 uvoženih nekaj več kot 18.000 ton, kar predstavlja 9 kg na osebo. Istega leta je bilo v Sloveniji le 1.114 ton ločeno zbranih odpadnih oblačil in tekstilij, kar je nekaj več kot 0,5 kg na osebo. To pomeni, da je velika večina odpadnih oblačil in tekstila najverjetneje končala na odlagališčih med mešanimi komunalnimi odpadki. (Tekstilnica, 2011)

Po podatkih s spletne strani VitaFit (2011) v Sloveniji vsako leto odložimo okoli 410 ton tekstila, ki naj bi bil še povsem uporaben. "Če bi vsak človek en kilogram oblačil, ki je namenjen na odlagališče, ponovno uporabil, predelal, podaril, bi mu s tem podaljšal življenjsko dobo in prihranili 6000 litrov vode."

Po podatkih iz članka v reviji EOL (Erjavec s sod., 2017) v Sloveniji odpadni tekstil in oblačila predstavljajo 4 % vseh mešanih komunalnih odpadkov. V letu 2015 bi to bilo 37.180 ton odpadnega tekstila in oblačil. Po teh podatkih se je v letu 2015 ločeno zbralo le 2 % odpadnih oblačil in tekstila. Del rabljenih oblačil se podari dobrodelnim organizacijam, kot so Karitas, Rdeči križ, večina ljudi določene kose obdrži več kot eno leto, vsa uvožena oblačila pa se tudi ne prodajo takoj. Glede na podatke o količini uvoza oblačil so ugotovili, da vseeno obstaja velika razlika med uvoženim in zbranim materialom ter da za velik delež oblačil ne vedo, kje se nahajajo.



*Slika 5: Oblačila v Sloveniji*

*(Foto: EOL, december 2017)*

### 2.5.1 RAZLIČNE MOŽNOSTI ZA UPORABO ODPADNEGA TEKSTILA

Ločeno zbiranje, ponovna uporaba in predelava oblačil in tekstila imajo številne prednosti:

- prihranek surovin,
- manj onesnaževanja okolja zaradi manjše proizvodnje oblačil in manjše količine oblačil, odloženih na odlagališčih,
- nova delovna mesta. (Vovk, 2012)

Obstajajo številne možnosti za ponovno uporabo tekstilnih izdelkov, na primer:

- tekstil, kot so oblačila, zavese, rabljena pregrinjala lahko doma predelamo v prevleke za dekorativno blazino ali vrečko iz blaga,
- lahko jih podarimo dobrodelnim organizacijam,
- lahko jih podarimo prijateljem ali mlajšim v družini. (Vovk, 2012)

Obstaja še veliko več načinov za predelavo tekstila. Trgovina Patagonia, ki prodaja opremo za pohodništvo in zunanje športe, v sodelovanju z japonsko družbo Teidžin reciklira svoja poliestrska oblačila in celo oblačila, ki jih prodajajo njihovi tekmeci. Ocenili so, da je za izdelavo oblačila iz recikliranega poliestra potrebne štirikrat manj energije kot za oblačilo, izdelano iz benzena. V prihodnosti nameravajo reciklirati tudi najlonska, bombažna in volnena

Kač, Z. Izmenjajmo oblačila.

Raziskovalna naloga, ŠC Velenje, Šola za rudarstvo in varstvo okolja, 2018

oblačila. (Brown, 2009) Gradbena podjetja so pred kratkim začela za toplotno izolacijo uporabljati surovino, ki je sestavljena iz umetnih tekstilnih vlaken. (Kapitanovič, 2012) Poleg tega se lahko iz starih oblačil izdelujejo tudi protihrupne ograje, preproge, predpražniki ter granulati za vlaženje zemlje (za zelene strehe, parke, zelenice, ki jih ni potrebno zalivati). (Vovk, 2012)

Kaj še lahko storimo z rabljenimi oblačili?

Lahko jih prodamo na različnih spletnih straneh, kot so Bolha, Moja tvoja omara, Moj butik, Mini raj, ki prodaja rabljena oblačila za nosečnice in dojenčke, in podobne. Nekaj takih trgovin ima lastne prostore, kjer tudi prodajajo oblačila. Oblačila, ki so še uporabna in v dobrem stanju, lahko prodamo tudi v komisijskih trgovinah. V Velenju je takšna trgovina na Mestna omara. Stara oblačila sprejemajo številne dobrodelne organizacije, npr. Rdeči križ in Karitas. Odvržemo jih lahko tudi v zabojnike z rabljenimi oblačili. V Sloveniji so med bolj znanimi zabojniki Tekstilnice. PUP Saubermacher je v sodelovanju s podjetjem Zoltan postavil rdeče zabojnike TEKSTILKO, v katere lahko ljudje oddajo moška, ženska in otroška oblačila, rjuhe, odeje, brisače, prte, posteljnino, spodnje perilo, torbice, kape, šale, rokavice, pokrivala, pasove in čevlje v parih. (Služba za odnose z javnostmi Mestne občine Velenje, 2014) Zabojniki Tekstilnice so zelene barve in jih lahko najdemo skoraj po vsej Sloveniji. V njih zbirajo oblačila, obutev in igrače.



Slika 6 in slika 7: Zabojnika za oblačila – Tekstilko in Tekstilnica

(Foto: Z. Kač, 31. 1. 2018, in <http://www.kpv.si/dejavnosti/ravnanje-z-odpadki/pogostavprasanja>, 5. 2. 2018)

Kač, Z. Izmenjajmo oblačila.

Raziskovalna naloga, ŠC Velenje, Šola za rudarstvo in varstvo okolja, 2018

---

Ena od možnosti je tudi, da oblačila izmenjamo na organizirani izmenjavi oblačil. Eden bolj znanih projektov, ki jih vodi nevladna organizacija Ekologi brez meja, je Tekstilnica, ki izmenjave organizira enkrat mesečno v Ljubljani, sicer pa takšne izmenjave organizirajo priložnostno tudi drugod.



*Slika 8: Izmenjava oblačil*

*([https://www.napovednik.com/dogodek271230\\_oktobrska\\_izmenjava\\_oblacil](https://www.napovednik.com/dogodek271230_oktobrska_izmenjava_oblacil), 3. 12. 2018)*

## **3 METODOLOGIJA**

Pri raziskovalni nalogi sem poleg zbiranja podatkov iz različnih gradiv in virov uporabila tudi anketiranje in intervju.

### **3.2 PREGLED OBJAV**

Pri tem delu sem podatke najprej iskala v literaturi, ker pa jih v njej nisem našla dovolj, sem jih kasneje več poiskala na različnih spletnih straneh, v člankih revij in televizijskih oddajah. Med podatki, pridobljenimi iz gradiv, prevladujejo predvsem internetni viri, saj sem našla le malo strokovne literature. Kljub temu se zavedam, da so internetni viri lahko zelo nezanesljivi, zato sem se pri vsakem čim bolj prepričala o resničnosti podanih podatkov.

### **3.3 ANKETA**

Da bi zbrala čim različnejše in resnične podatke o ravnanju ljudi z oblačili, sem ustvarila spletno anketo. Uporabila sem spletno stran 1ka. Anketo sem med ljudi razdelila s pomočjo elektronske pošte ter družabnih omrežij (Facebook, Messenger). Veliko so k širjenju pripomogli tudi ljudje, ki so jo tudi sami delili naprej. Anketo je rešilo 110 ljudi različnih starostnih skupin iz različnih občin, v katerih živijo.

### **3.3 INTERVJU**

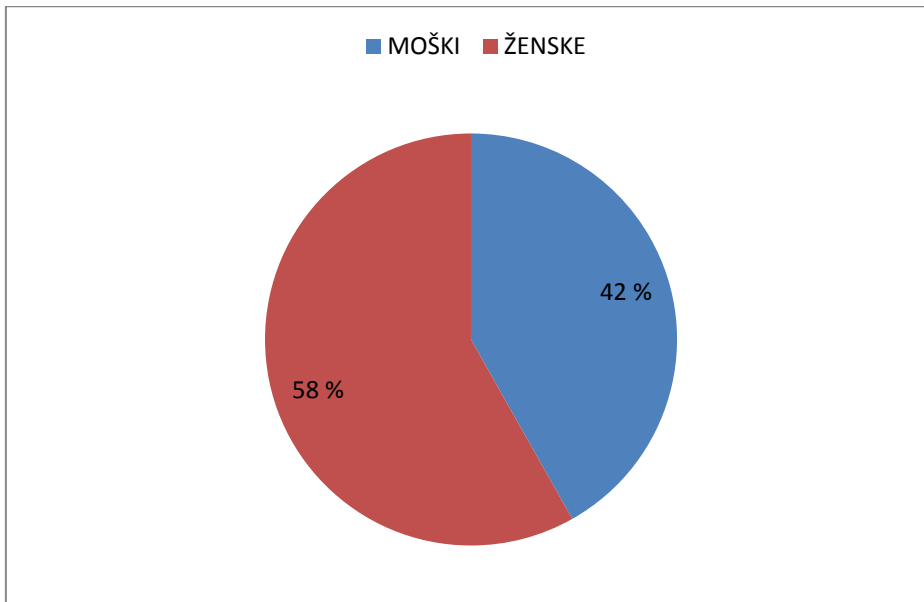
Opravila sem sedem intervjujev. Dva sem opravila z lastnicama različnih trgovin z rabljenimi oblačili ter dva s podjetjema PUP in Zadruga dobrote, kjer se ukvarjajo z zabojniki za rabljen tekstil. Opravila sem intervjuja s humanitarnima organizacijama Karitas in Rdeči križ, enega pa sem izvedla tudi o izmenjavi oblačil.

## 4 REZULTATI IN RAZPRAVA

### 4.1 REZULTATI ANKETE

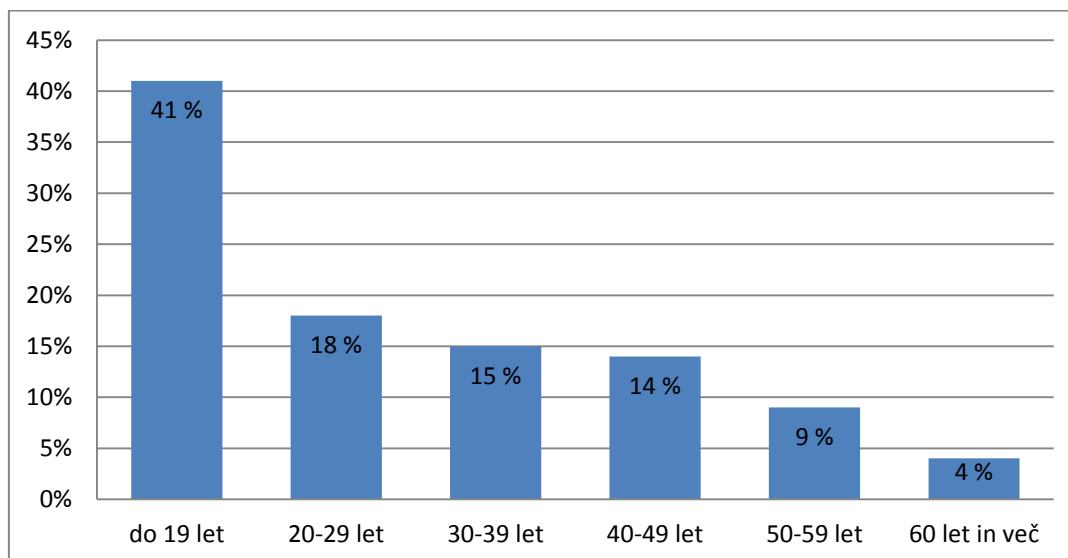
#### 4.1.1 SPLOŠNI PODATKI

Anketo sem razdelila med anketirance obeh spolov. Med anketiranci prevladujejo ženske, s kar 58 %, moških anketirancev pa je bilo 42 %, kot je razvidno iz grafa.



*Graf 1: Spol*

Naslednji graf prikazuje starostne skupine anketirancev. Razdeljeni so bili v šest starostnih skupin, pri čemer jih največ spada s skupino do 19 let, najmanj pa v skupino 60 let in več. Pri tem je treba upoštevati, da je bila anketa spletna in so imeli starejši ljudje do nje slabšo dostopnost, prav tako pa menim, da najmlajša starostna skupina prevladuje predvsem zato, ker je bila razdeljena med veliko mojih vrstnikov, saj teh poznam največ.



Graf 2: Starostna skupina

Anketa je bila razdeljena med prebivalce različnih občin. Iz grafa je razvidno, da veliko anketirancev prihaja iz Velenja (44 %), sledijo pa Ljubljana (10 %), Slovenj Gradec (5 %) in Mislinja (5 %). Spet je treba upoštevati, da iz kraja, v katerem se šolam (Velenja), prihaja več ljudi kot iz ostalih krajev, saj jih od tu poznam največ. Sicer pa sem se trudila anketo razdeliti med anketirance, živeče na čim bolj različnih območjih Slovenije. Za boljšo preglednost grafa sem občine, iz katerih je prihajal samo en anketiranec, združila pod kategorijo drugo. Tja spadajo: Brezovica, Cerknica, Dol pri Ljubljani, Domžale, Grosuplje, Jesenice, Koper, Kranj, Mengeš, Ormož, Radovljica, Rečica pri Savinji, Sevnica, Šenčur, Škofja Loka, Tolmin, Tržič in Vrhnika.

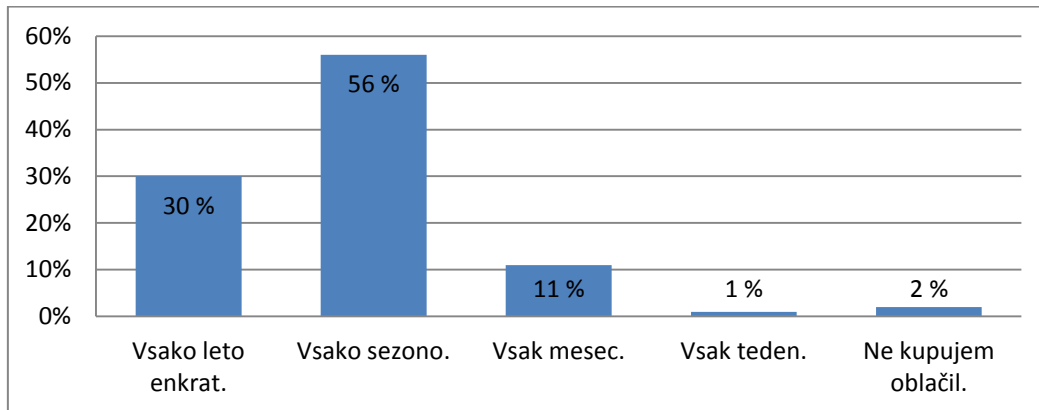
#### 4.1.2 NAVADE PRI NAKUPOVANJU OBLAČIL

##### **Kako pogosto kupujete nova oblačila?**

Graf spodaj prikazuje, kako pogosto ljudje kupujejo nova oblačila. Po pričakovanjih večina ljudi nakupuje oblačila vsako sezono, presenetil pa me je podatek, da jih 11 % nakupuje oblačila celo vsak mesec.

Kač, Z. *Izmenjajmo oblačila.*

Raziskovalna naloga, ŠC Velenje, Šola za rudarstvo in varstvo okolja, 2018



Graf 3: Pogostost kupovanja novih oblačil

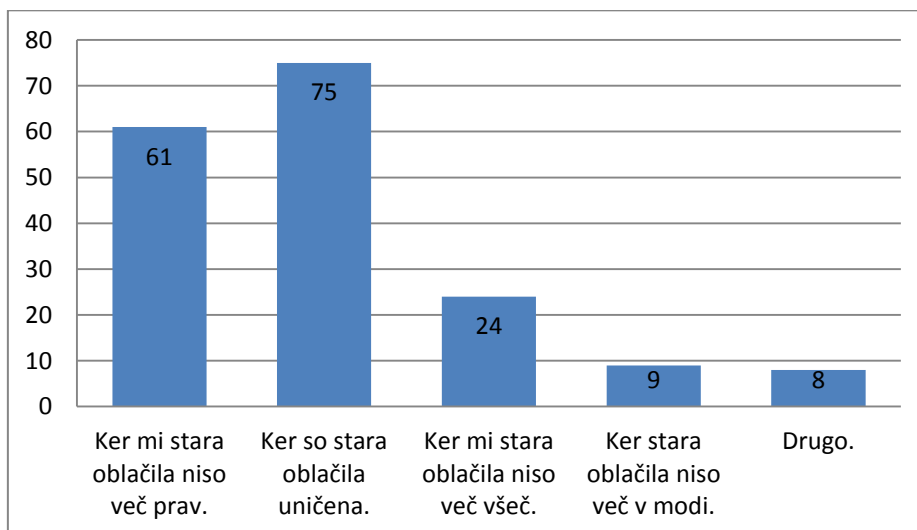
### Zakaj kupite nova oblačila?

Anketiranci so pri tem odgovarjali na polodprt tip vprašanja. Večina kupuje nova oblačila, ker so stara uničena ali ker jim niso več prav. Po pričakovanjih je ljudem najmanj pomembna moda.

Med drugimi odgovori so navedli:

- zaradi novih potreb (odgovor so dodale štiri osebe);
- ker mi je kakšno oblačilo preprosto všeč in bi ga dodala svoji garderobi (ena oseba);
- ker so v akciji (dve osebi);
- ne kupujem oblačil (ena oseba).

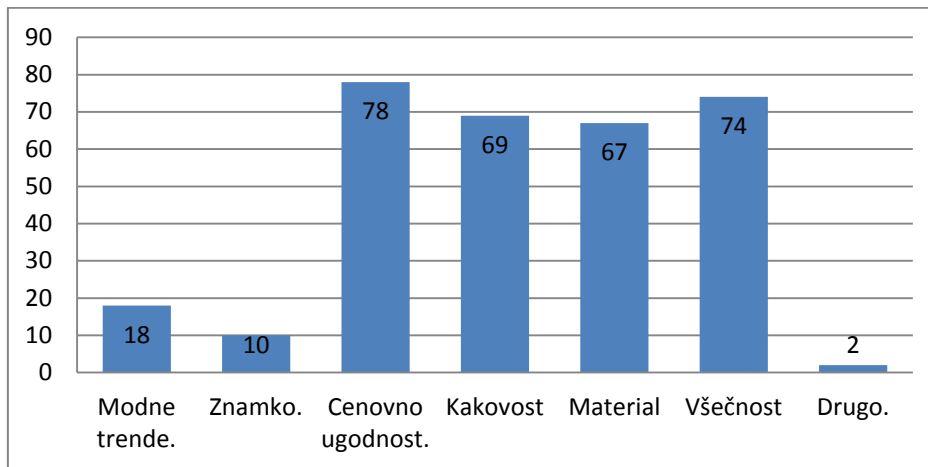
Rezultati so dobro vidni tudi na spodnjem grafu.



Graf 4: Razlogi za nakup novih oblačil



### Na kaj ste pozorni pri nakupovanju oblačil?



Graf 5: Dejavniki, ki vplivajo na nakup oblačil

Iz grafa 5 je razvidno, da je večina ljudi pri nakupovanju oblačil pozorna na cenovno ugodnost in všečnost oblačil, sledita pa kakovost in material. Najmanj ljudi je pozornih na znamko in modne trende, kar je potrdilo moja pričakovanja. Med druge odgovore ni nihče dodal, da je pri nakupovanju pozoren na vpliv oblačil na okolje. Morda bi ta odgovor izbralo nekaj ljudi, če bi bil že vnaprej podan. Med druge odgovore je nekdo sicer napisal udobnost, ena oseba pa, da ne nakupuje oblačil.

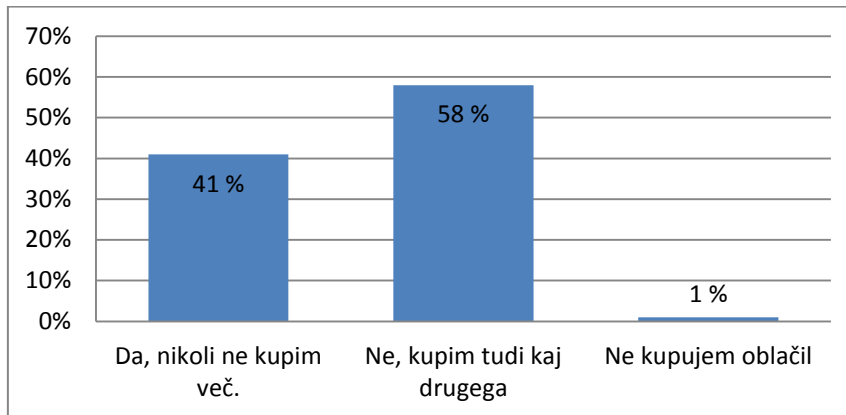
### Ali kupujete samo oblačila, ki jih potrebujete?

Veliko člankov govori o tem, da ljudje pogosto nakupujejo tudi oblačila, ki jih v resnici ne potrebujejo, zato sem se odločila, da to raziščem tudi sama.

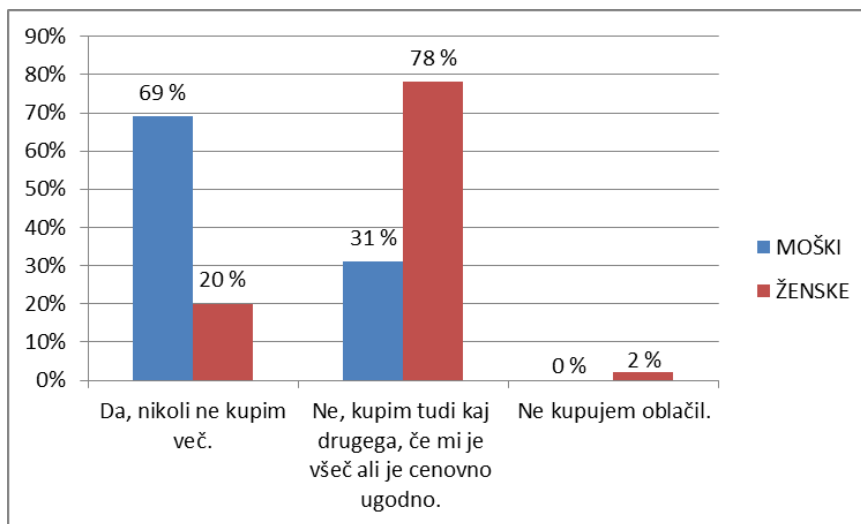
Ugotovila sem, da večina ljudi, 58 %, res kupi več oblačil, ko jih potrebuje. To prikazuje graf 6. Pričakovala sem, da kupi več oblačil več žensk kot moških, kar potrjujejo rezultati, prikazani na grafu 7. Graf 8 prikazuje, da mlajši kupujejo več oblačil kot starejši.

Kač, Z. Izmenjajmo oblačila.

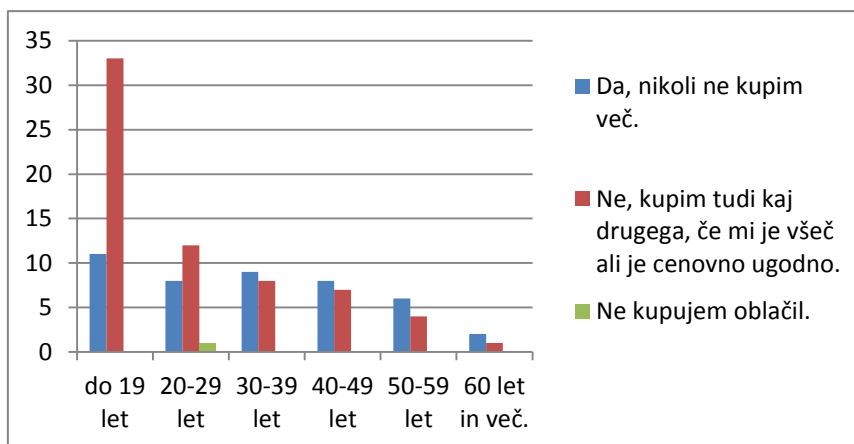
Raziskovalna naloga, ŠC Velenje, Šola za rudarstvo in varstvo okolja, 2018



Graf 6: Kupovanje (ne)potrebnih oblačil



Graf 7: Kupovanje (ne)potrebnih oblačil glede na spol

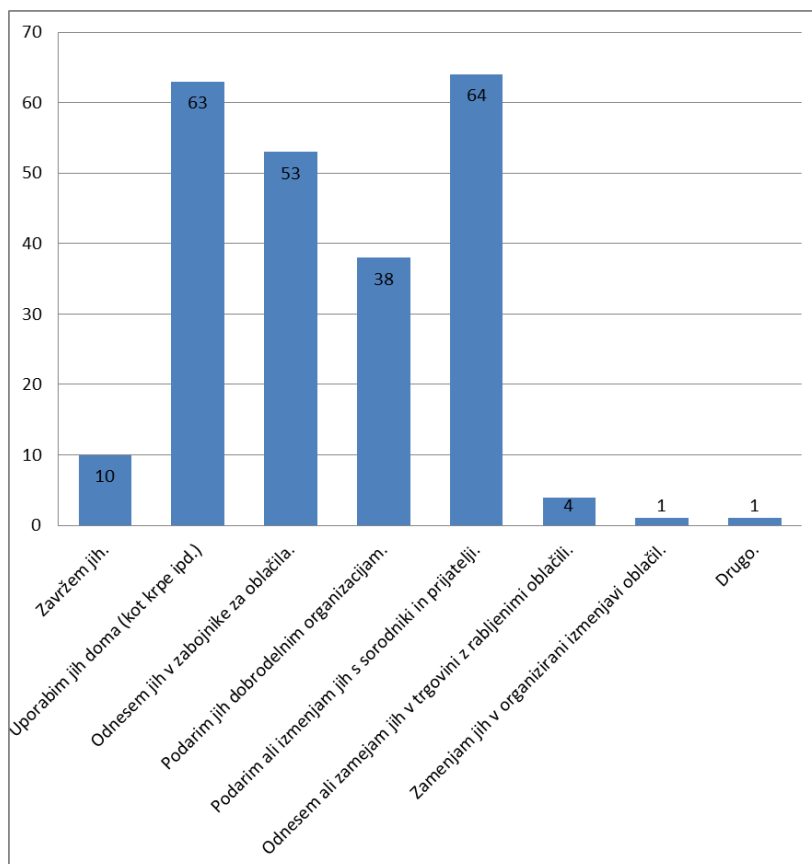


Graf 8: Kupovanje (ne)potrebnih oblačil glede na starost

Glede na opažanja pri prijateljih in sorodnikih sem predvidevala in potrdila, da večina ljudi, zlasti žensk, kupi več oblačil, kot jih potrebuje. To je verjetno posledica tega, da so ženske pogosto raje bolj urejene kot moški, pri nakupovanju pa si rade vzamejo tudi več časa. Zanimiv je bil rezultat glede na starostno skupino, saj večina starejših ljudi kupi le toliko oblačil, kot jih potrebuje, pri mladih do 29. leta pa je ravno obratno. Po mojem mnenju zato, ker mladi raje in več nakupujejo, prav tako pa je zanje videz pomembnejši, medtem ko so starejši varčnejši in oblačila ponavadi radi nosijo in uporabljajo dlje časa.

### Kaj storite z rabljenimi (starimi) oblačili?

Ker sem predvidevala, da so ljudje glede ravnanja s starimi oblačili še vedno preslabo ozaveščeni, sem pričakovala rezultat, da večina stara oblačila zavrže, a rezultati ankete so pokazali drugače. Na vprašanje, kaj storijo z rabljenimi oblačili, so anketiranci odgovarjali na polodprt tip vprašanja, lahko so izbrali več odgovorov. Spodnji graf prikazuje število oseb, ki so izbrale določen odgovor.



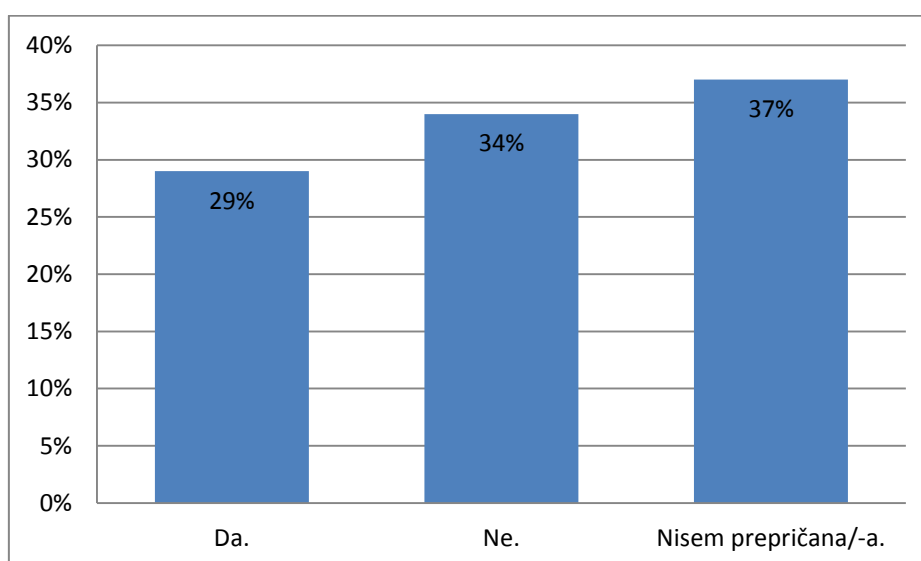
Graf 9: Ravnanje z rabljenimi (starimi) oblačili

Največ ljudi podari ali izmenja svoja oblačila s sorodniki in prijatelji. Tak rezultat sem pričakovala, saj se tega pogosto poslužujemo tudi v naši družini. Le ena oseba oblačila izmenja na organizirani izmenjavi oblačil. Veliko anketirancev (58 %) je označilo, da oblačila na kak drug način porabi doma. Precej anketirancev (35 %) odslužena oblačila podari dobrotelnim organizacijam. Proti mojim pričakovanjem pa oblačila zavrže zelo malo anketirancev. Če se že odločijo za to, očitno raje izberejo zabojnike za oblačila. Morda bi bilo dobro pri tem postaviti dodatno vprašanje, v kateri zabojnik odvržejo odpadna oblačila. Ena oseba, ki je izbrala odgovor drugo, oblačila spremeni v druge uporabne stvari. Pri tem ni nihče dopisal, da oblačila kopiči doma, čeprav se po mojem mnenju to dogaja zelo pogosto. Nihče tudi ni omenil prodaje preko spletnih oglasov. Če bi anketo sestavila ponovno, bi anketirancem ponudila tudi ta dva odgovora.

#### 4.1.3 IZMENJAVA OBLAČIL

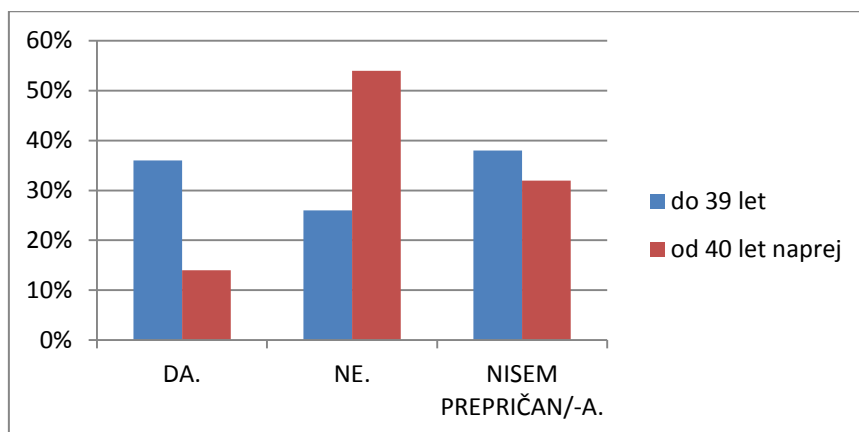
##### Ali poznate organizirano izmenjavo oblačil?

Ker je izmenjava oblačil še vedno nekaj novega in ni preveč razširjena, sem pričakovala, da večina ljudi ne pozna organizirane izmenjave oblačil. To potrjujejo rezultati, prikazani na spodnjem grafu. S pritrdilnim odgovorom je odgovorilo le 29 % anketirancev. Večina anketirancev, skupaj 71 %, pa organizirane izmenjave oblačil ne pozna.



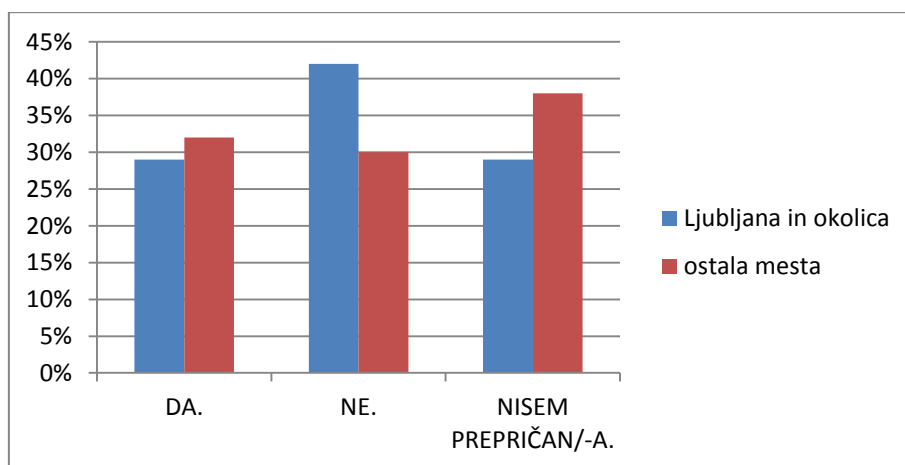
Graf 10: Poznavanje organizirane izmenjave oblačil

Iz razloga, da je izmenjava oblačil v Sloveniji nekaj novega ter ker se večina izmenjav oglašuje na internetu, sem sklepala in potrdila, da jo starejši ljudje poznajo slabše. Naslednji graf prikazuje primerjavo poznavanja izmenjave oblačil med ljudmi, starimi do 39 let in od 40 let naprej. 36 % ljudi, starih 39 let ali manj, pozna organizirano izmenjavo oblačil, medtem ko je delež ljudi, starejših od 40, ki poznajo izmenjavo oblačil, le 14 %.



Graf 11: Primerjava poznavanja organizirane izmenjave oblačil glede na starost

Naslednji graf prikazuje primerjavo poznavanja organizirane izmenjave oblačil glede na občino, v kateri živijo anketiranci. Ker se izmenjava oblačil organizira v Ljubljani vsak mesec, sem pričakovala, da jo ljudje, ki živijo tam ali v okolici, poznajo bolje od ostalih. Presenetil me je rezultat, da v poznavanju izmenjave oblačil ni večje razlike. Delež ljudi, ki pozna organizirano izmenjavo oblačil in živi v Ljubljani ali njeni okolici, je 29 %, tistih v ostalih mestih pa 32 %.



Graf 12: Primerjava poznavanja organizirane izmenjave oblačil glede na občino, v kateri živijo

### Ali ste se že udeležili organizirane izmenjave oblačil?

31 oseb, ki so na vprašanje, če poznajo organizirano izmenjavo oblačil in so odgovorile pritrdilno, so odgovarjale tudi na vprašanje, ali so se izmenjave oblačil že udeležile. Presenetil me je podatek, da se večina teh ljudi, 68 %, takega dogodka še ni udeležila. Izmenjave oblačil se je že udeležilo le 32 % oz. 10 anketirancev. Ta rezultat se ne ujema z rezultatom, prikazanim na grafu 8, kjer je le ena oseba označila, da oblačila izmenjuje na organizirani izmenjavi. Ostalih devet oseb se morda pri tistem vprašanju na to še ni spomnilo.

Tistih 10 anketirancev, ki so se organizirane izmenjave oblačil že udeležili, so odgovarjali še na naslednja tri vprašanja.

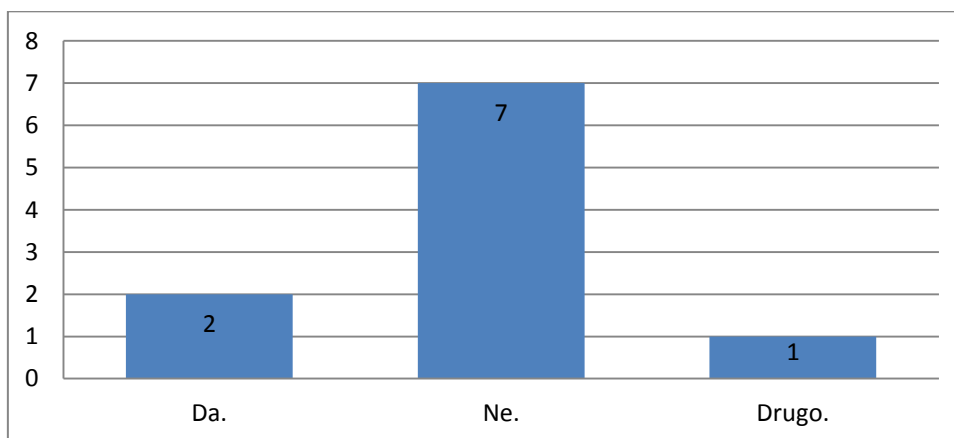
### Kolikokrat ste se že udeležili organizirane izmenjave oblačil?

Vprašanje je bilo odprtega tipa. Organizirane izmenjave oblačil so se enkrat udeležile štiri osebe, dvakrat dve osebi, štirikrat ena oseba, petkrat dve osebi, kar dvajsetkrat pa se je organizirane izmenjave oblačil udeležila ena oseba. Večina jih je organizirano izmenjavo oblačil torej obiskala več kot samo enkrat. Sklepamo lahko, da so bili s tem dogodkom zadovoljni, kar potrjujejo odgovori na naslednje vprašanje.

### Kakšne so vaše izkušnje z organizirano izmenjavo oblačil?

Od desetih oseb je imela z organizirano izmenjavo oblačil slabe izkušnje le ena oseba. Ostali so imeli dobre izkušnje, zaradi česar se jih je večina tega dogodka udeležila večkrat.

### Ali se vam zdi primerno plačevanje vstopnine za takšen dogodek?



Graf 13: Plačevanje vstopnine za organizirano izmenjavo oblačil

Kot prikazuje zgornji graf, se večini ljudi plačevanje vstopnine za izmenjavo oblačil ne zdi primerno, takšen rezultat sem tudi pričakovala. Ena oseba je izbrala odgovor drugo, kjer je napisala, da odvisno od razsežnosti dogodka, načeloma pa da, ostalima osebama pa se to zdi primerno.

Vstopnino se na organiziranih izmenjavah oblačil plačuje predvsem zaradi tam prisotnih zaposlenih in prostovoljcev, ki pomagajo pri organizaciji, sortiranju in pospravljanju oblačil, za kar so seveda plačani. Pogosto je treba plačati tudi najete prostore, v katerih se odvija izmenjava. Po mojem mnenju je plačevanje vstopnine v tem primeru primerno. Mislim, da bi se s tem strinjalo več anketirancev, če bi vedeli, za kaj se porabi ta denar.

#### **Ali so bila oblačila, ki ste jih dobili na tem dogodku, še dovolj kakovostna in uporabna?**

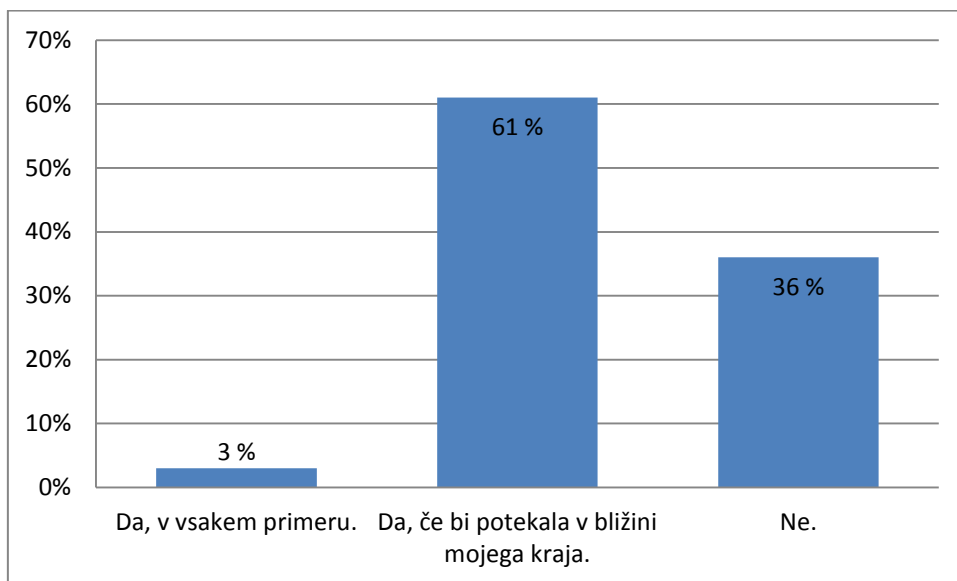
Devetim osebam, ki so se udeležili izmenjave oblačil, so se oblačila, ki so jih dobili, še vedno zdela dovolj kakovostna in uporabna, medtem ko se ena oseba s tem ni strinjala – to je edina oseba, ki je imela z izmenjavo slabe izkušnje. Takšen rezultat sem pričakovala, saj se mi zdi, da prostovoljci na dogodku dobro poskrbijo za izločanje neprimernih kosov oblačil, seveda pa je treba upoštevati, da imajo ljudje različen okus in se zato mogoče komu kakovost oblačil, ki jih prejme, še vedno ne zdi primerna.

#### **Ali bi obisk tega dogodka priporočali svojim znancem in prijateljem?**

Pri zgoraj zapisanem vprašanju ponovno le ena oseba od desetih izmenjave oblačil ne bi priporočala svojim sorodnikom, znancem in prijateljem.

#### **Ali bi se udeležili organizirane izmenjave oblačil?**

Vprašanje je bilo namenjeno osebam, ki organizirane izmenjave oblačil še niso obiskale in jo poznajo, ter tistim, ki je ne poznajo. Preden so slednji odgovorili na vprašanje, so prebrali kratko razlago o izmenjavi oblačil. Spodnji graf prikazuje njihove odgovore. Presenetljivo se je za to, da bi jo obiskali, v vsakem primeru odločilo le 3 %, je pa po pričakovanjih prevladala možnost, da bi jo obiskali v primeru, če bi bila v bližini njihovega kraja. 35 anketirancev se izmenjave oblačil ne želi udeležiti.

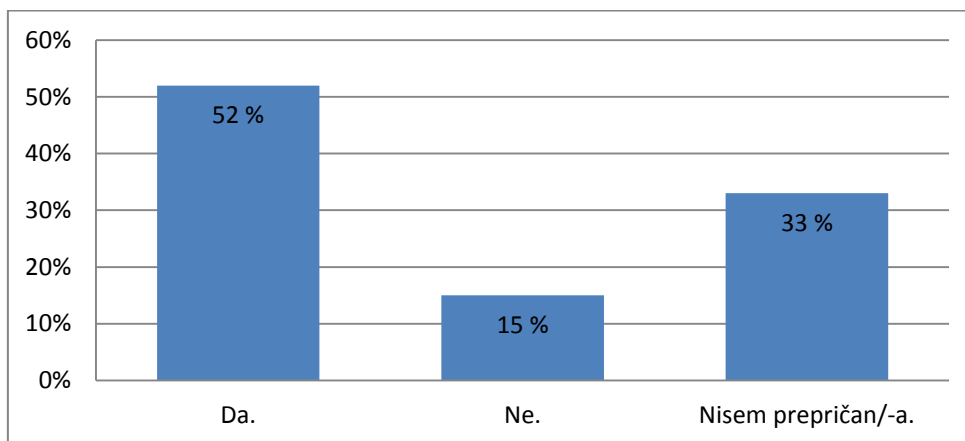


Graf 14: Ali bi se anketiranci udeležili organizirane izmenjave oblačil?

#### 4.1.4 OSTALE MOŽNOSTI PONOVNE UPORABE TEKSTILA

##### Ali poleg izmenjave oblačil poznate še kak drug način ponovne uporabe tekstila?

Iz spodnjega grafa je razvidno, da več kot polovica anketirancev poleg organizirane izmenjave oblačil pozna tudi druge načine uporabe odpadnega tekstila. Le 15 % zagotovo ne pozna nobene druge možnosti, 33 % anketirancev pa ni prepričanih.



Graf 15: Ali poleg izmenjave oblačil poznate še kak drug način ponovne uporabe tekstila?

##### Katere načine ponovne uporabe tekstila poznate?

Tisti, ki so na prejšnje vprašanje odgovorili z da, so odgovarjali tudi na vprašanje, katere načine ponovne uporabe tekstila poznajo. Našteli so predelavo starih oblačil v nova, predelavo v nove

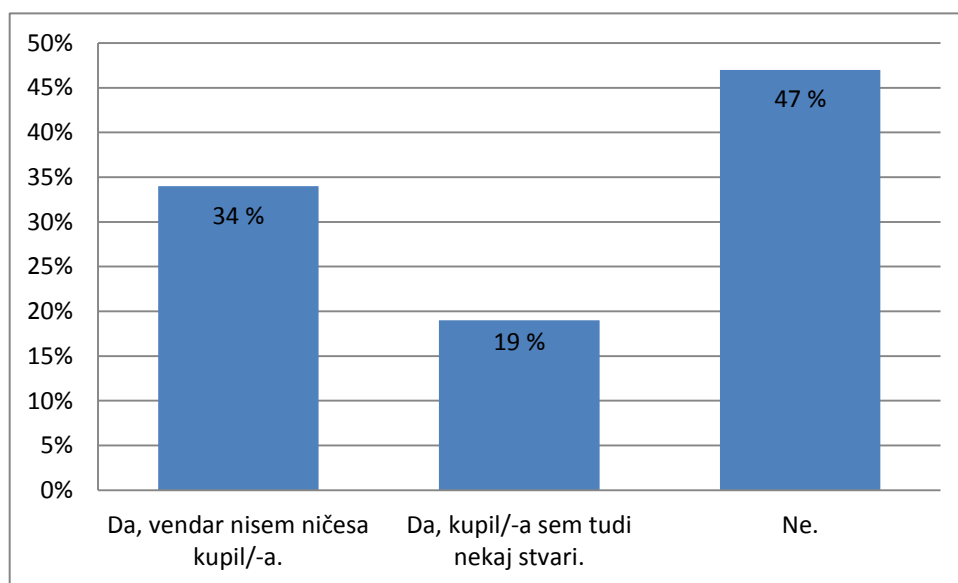


stvari (tu so našeli krpe, torbe, predpasnike ipd.) ter reciklažo. Vsi našeti odgovori so bili pravilni in dokazujejo, da osebe res poznajo različne, a preproste načine ponovne uporabe tekstila. Pri pregledu objav sem ugotovila, da je možnosti še več, npr. predelava v izolacijske plošče, česar pa očitno anketiranci še niso slišali.

#### 4.1.5 TRGOVINE Z RABLJENIMI OBLAČILI

##### Ste že kdaj obiskali trgovino z rabljenimi oblačili?

Spodnji graf prikazuje, koliko odstotkov anketirancev je že obiskalo trgovino z rabljenimi oblačili in v njej kaj kupilo. Svoje pričakovanje, da ljudje slabo obiskujejo in redko kupujejo v teh trgovinah, sem potrdila, saj je trgovino z rabljenimi oblačili obiskala in v njej tudi kaj kupila manj kot polovica anketirancev. Razlog za to bi lahko bil, da so take trgovine premalo znane in imajo ljudje tudi različne predsodke, zaradi katerih se jih izogibajo.



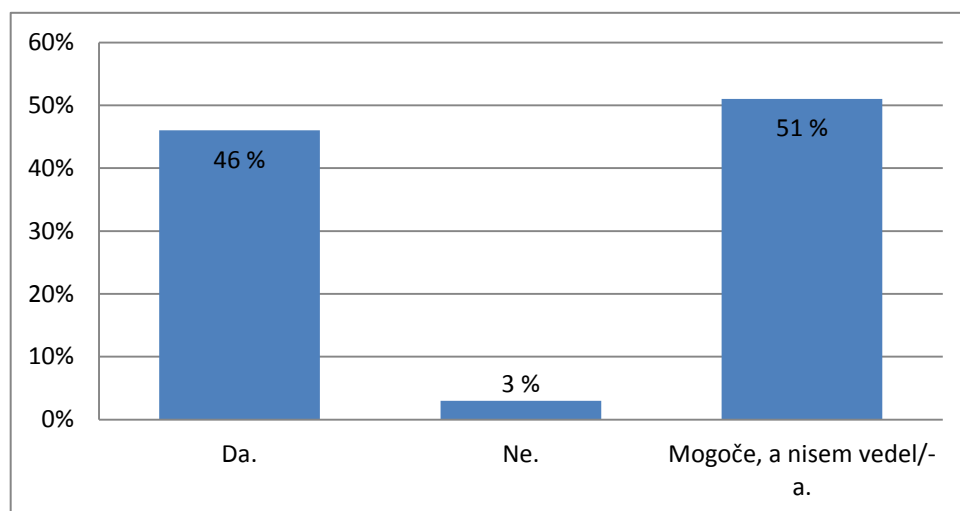
Graf 16: Obiskovanje trgovin z rabljenimi oblačili

#### 4.1.6 OKOLJU PRIJAZNO BLAGO

##### Ali ste že kdaj kupili kaj iz okolju prijaznega blaga?

Naslednji graf prikazuje delež anketirancev, ki so že kdaj kupili oblačilo iz okolju prijaznega blaga. Presenetil me je podatek, da se kar 46 % oseb zaveda, da je tak izdelek kupilo oziroma

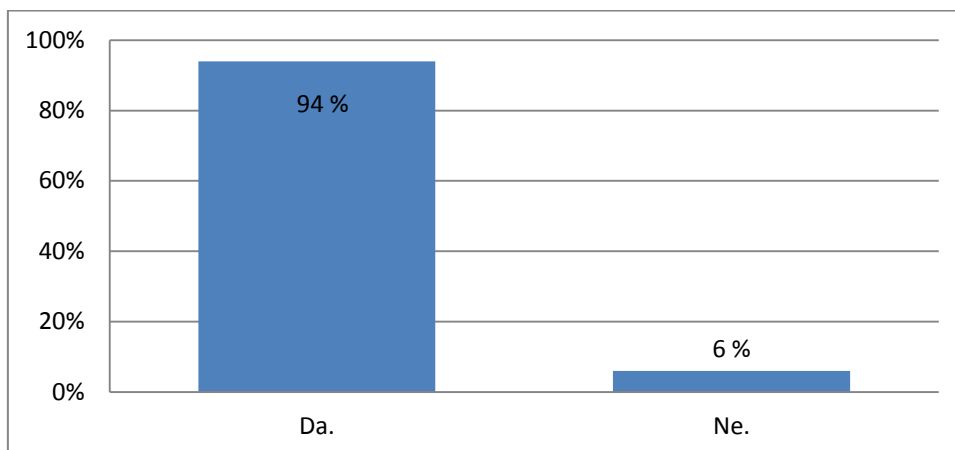
ga je kupilo celo načrtno. Prav tako me je presenetil podatek, da le 3 % ljudi takega izdelka še zagotovo ni kupilo, saj je bil pričakovan rezultat višji.



Graf 17: Kupovanje oblačil iz okolju prijaznega blaga

### Se vam zdi proizvodnja takega blaga pomembna za okolje?

Kot sem pričakovala, se večini anketirancev zdi pomembno, da se proizvaja okolju prijazno blago. Pri tem me zanima, ali bi se ob tem prepričanju odločili za nakup oblačil iz takšnega blaga tudi, če bi bila cena višja od ostalih oblačil. Vprašanja pa v anketi nisem zastavila, saj je že bila dovolj dolga, prav tako pa okolju prijazno blago ni glavni predmet te raziskovalne naloge. Glede na rezultate, prikazane v grafu 5, mislim, da bi vseeno pretehtala ugodna cena. Odgovori na zadnji dve vprašanji v anketi nakazujejo, da so ljudje vsaj malo ekološko ozaveščani glede vpliva oblačil na okolje, vseeno pa bi tudi to lahko preverila še s kakšnimi dodatnimi vprašanji.



Graf 18: Pomembnost proizvodnje oblačil iz okolju prijaznega blaga

## 4.2 PRIMERJAVA ODGOVOROV INTERVJUJA

Kot sem že napisala v metodologiji, sem se odločila s pomočjo intervjujev raziskati organizirano izmenjavo oblačil, pa tudi delovanje zabožnikov za zbiranje tekstila, trgovine z rabljenimi oblačili in zbiranje oblačil pri dobrodelnih organizacijah, saj gre tudi pri tem za različne četudi manj očitne načine izmenjave in ponovne uporabe oblačil.

Rezultate intervjujev sem analizirala tako, da sem odgovore primerjala med sabo, odgovori pa se v celoti nahajajo v prilogi.

### 4.2.1 IZMENJAVA OBLAČIL

Tabela 1: Odgovori Tekstilnice, ki organizira izmenjavo oblačil

	<b>TEKSTILNICA</b>
<b>Povprečno število obiskovalcev</b>	Med 70 in 100 ljudmi.
<b>Od kod prihajajo obiskovalci?</b>	Večina obiskovalcev je iz Ljubljane in okolice, prihajajo pa tudi od drugod, večinoma iz Novega mesta in Primorske.
<b>Zakaj prihajajo?</b>	Ker se jim to zdi dober način, da se znebijo oblačil, ki jih ne potrebujejo več in hkrati zastonj obnovijo svojo garderobo ter so bolj okoljsko ozaveščeni. Izmenjava je postala tudi neke vrste

	družabni dogodek.
<b>Koliko oblačil se izmenja na dogodek?</b>	Na izmenjavo lahko vsak obiskovalec prinese 10 kosov oblačil, večina jih toliko tudi odnese. Tisti, ki odidejo praznih rok, so redki.
<b>Kaj storijo z neizmenjanimi oblačili?</b>	Oblačila prihranijo za naslednjo izmenjavo, del pa jih donirajo organizacijam, ki jih za to prosijo. Ostalo gre v zabojnike za tekstil Tekstilnica.
<b>Odzivi obiskovalcev</b>	Čeprav se redko najde tudi kdo, ki ni zadovoljen s kakovostjo oblačil, velikostjo in preveliko gnečo, je večina odzivov na njihove izmenjave oblačil dobra.

Zanimivo se mi zdi, da izmenjave Tekstilnice obiskuje kar veliko število ljudi – tako velikega števila obiskovalcev nisem pričakovala. Glede na takšen obisk bi bilo morda dobro poskusiti uvesti izmenjavo večkrat na mesec. Ker tja radi prihajajo tudi obiskovalci iz drugih delov Slovenije in ne le iz Ljubljane, bi morda lahko izmenjavo poskusno razširili tudi na druge lokacije, v druga mesta, kamor bi verjetno prišlo veliko ljudi, ki se jih sicer ne udeležujejo zaradi prevelike oddaljenosti. Rezultat, da bi ljudje obiskali izmenjavo, če bi potekala v bližini njihovega kraja, je pokazala tudi anketa. Dobra se mi zdi omejitev prinesene količine oblačil, saj se tako zagotovo znebijo večjega deleža neizmenjanih oblačil, ki bi nastal brez nje, prav tako se mi zdi pohvalno njihovo ravnanje s tistimi oblačili, ki vseeno ostanejo. Njihove izkušnje, da so ljudje zadovoljni z dogodkom, se ujemajo z rezultatom iz moje ankete.

#### 4.2.2 ZABOJNIKI ZA ZBIRANJE ODPADNEGA TEKSTILA

Tabela 2: Primerjava podjetij, ki upravljajo z zabojniki za zbiranje odpadnega tekstila

	<b>ZADRUGA DOBROTE</b>	<b>PUP Saubermacher</b>
<b>Količina oblačil, pobranih v zabojnikih</b>	50 ton letno.	Povprečje 2015–2017 približno 0,5 tone letno.

Kač, Z. Izmenjajmo oblačila.

Raziskovalna naloga, ŠC Velenje, Šola za rudarstvo in varstvo okolja, 2018

<b>Praznjenje zabojnikov</b>	Enkrat tedensko.	Enkrat tedensko.
<b>Neprimerni odpadki</b>	Ljudje so ozaveščeni, teh odpadkov ni.	V zabojnikih se znajdejo občasno, odstranijo jih med praznjenjem.
<b>Sortiranje</b>	Oblačila sortira 12 zaposlenih delavcev.	Ne sortirajo, saj delujejo le kot zbiralec oblačil in jih potem brezplačno oddajo naprej.
<b>Ravnanje s pravilno zbranimi oblačili</b>	Večino uporabnih oblačil podarijo, manjšo količino prodajo trgovinam z rabljenimi oblačili, tista, ki so slabše kakovosti, pa predelajo v copate, torbice, denarnice, vreče za sedenje in podobno.	/
<b>Ravnanje z neuporabnimi oblačili</b>	Neuporabna oblačila (plesniva ali umazana z oljem ...) odpeljejo v zbirni center.	/

V okviru projekta Tekstilnica poleg izmenjave oblačil rabljena oblačila zbirajo tudi v za to namenjenih zabojnikih, za katere skrbi Zadruga dobrote. Prav to počnejo tudi v podjetju PUP Saubermacher, ki deluje v Velenju. Njihovi zabojniki se imenujejo Tekstilko. Da bi lahko primerjala načine delovanja, sem pisala obojim in tako pridobila zanimive podatke.

Iz zabojnikov Zadruga dobrote letno poberejo okoli 50 ton oblačil, iz zabojnikov Tekstilko pa precej manj, povprečno okoli 0,5 tone. Pri teh podatkih je treba upoštevati, da so zabojniki, ki delujejo v okviru projekta Tekstilnica, veliko bolj razširjeni po vsej Sloveniji, medtem ko PUP deluje le v Velenju in okolici. Oboji posamezni zabojnik izpraznijo enkrat tedensko.

V zabojnikih Tekstilko se občasno znajdejo tudi neprimerni odpadki, ki jih v času tehtanja odstranijo in zavržejo v mešanih komunalnih odpadkih, zaposleni iz Zadruga dobrote pa pravijo ravno nasprotno: teh težav nimajo, saj so po njihovem mnenju in izkušnjah ljudje dobro

ozaveščeni. Ta rezultat se mi zdi presenetljiv in bi prej pričakovala obratno, saj na rdečih zabojskih natančno piše, kaj sodi vanje (slika 6), na zelenih zabojskih pa ne.

Oblačila, ki se zberejo v zabojskih Zadruga dobrote, sortira njihovih dvanajst zaposlenih delavcev. Po mojem mnenju je odlično, da se je v ta namen odprlo 12 novih delovnih mest za težje zaposljive osebe. Podjetje PUP Saubermacher v ta namen nima zaposlenih oseb, saj deluje le kot zbiralec oblačil.

Sama menim, da so zabojski zelo praktični, saj lahko ljudje vanje odlagajo oblačila 24 ur na dan, torej tudi takrat, ko ne potekajo izmenjave oblačil ali ne obratujejo trgovine z rabljenimi oblačili. Predstavljajo odlično alternativo odlaganju v črne zabojske oz. med mešane komunalne odpadke. Sicer ne stojijo pred vsako hišo, jih je pa v mestih postavljenih veliko. Večina zabojskov za tekstil je postavljena na dovolj vidnih mestih, dobro pa je tudi, da lahko njihove lokacije poiščemo na spletni strani podjetja, ki jih upravlja, in jih tako najdemo, če sami ne vemo, kje natančno se nahajajo.

#### 4.2.3 TRGOVINI Z RABLJENIMI OBLAČILI

Tabela 3: Primerjava trgovin z rabljenimi oblačili

	<b>MESTNA OMARA</b>	<b>SECONDHAND</b>
<b>Čas poslovanja</b>	4 leta.	2 leti.
<b>Način poslovanja</b>	Oblačila prinašajo stranke.	Rabljena oblačila kupujejo v Nemčiji.
<b>Pogoji za prodajo oblačil</b>	Oblačila morajo biti oprana, še vedno uporabna, kakovostna in sezonska.	Prejeta oblačila bi morala biti oprana in pregledana že v Nemčiji; vseeno najdejo neprimerne kose, ki jih odvržejo v mešane komunalne odpadke.
<b>Določanje cene</b>	Stranka in lastnica skupaj določita ceno; lastnica doda svoj del cene. Pri tem upoštevata	Secondhand trgovina ne more sama določati cen, saj so že vnaprej določene po

	najnižjo možno ceno novega oblačila v trgovini (postavljena cena ne sme biti višja od te).	kakovostnih razredih.
<b>Zaslужek stranke</b>	Zadnji dan v mesecu je obračun prodaje. Stranke dobijo dogovorjeno izplačilo prodanega kosa do 5. dne naslednji mesec.	/
<b>Stranke v trgovini</b>	Obiskujejo jo predvsem ljudje, ki so ekološko osveščeni in ne le socialno šibkejši.	Obiskujejo jo predvsem ljudje, ki so ekološko osveščeni in ne le socialno šibkejši.

V Velenju delujeta dve trgovini z rabljenimi oblačili, ki pa imata zelo različen način poslovanja.

Pogovorila sem se z lastnicama obeh trgovin, da sem lahko naredila primerjavo.

Koncept poslovanja pri Mestni omari se mi zdi nekoliko boljši, saj lahko vanjo prinese oblačila vsak, medtem ko to v trgovini Secondhand ni mogoče. Tako je tudi veliko oblačil v trgovini Mestna omara bolj urejenih in kakovostnejših, saj lahko lastnica trgovine sama natančno pregleda vsak kos, ki ga sprejme. Temu primerne so tudi cene, ki so v Mestni omari nekoliko višje kot v trgovini Secondhand. Se mi pa cene v obeh trgovinah zdijo primerne in cenovno ugodne.

Oblačila, ki se ne prodajo do konca sezone, mora stranka, ki je oblačila prinesla v Mestno omaro, priti iskat na določen dan. Če stranka oblačil ne potrebuje več, se podarijo. Nič se ne meče stran. Prav tako mora stranka sama odnesti domov oblačila, ki v trgovino niso bila sprejeta zaradi preslabe kakovosti. V Secondhand neuporabna oblačila zavržejo v mešane komunalne odpadke. Menim, da bi lahko oblačila uporabili tudi na drugačen način ali jih vsaj odvrgli v zabojnike za zbiranje tekstila.

Obe lastnici trgovin pravita, da se jima zdi, da se predsodki o kupovanju rabljenih oblačil zmanjšujejo. Enako mnenje imata tudi glede tega, da njune trgovine ne obiskujejo le socialno šibkejši ljudje, temveč predvsem tisti, ki so bolj ekološko ozaveščeni. Priznati moram, da sem si včasih o takšnih trgovinah ustvarjala napačne predsodke in mnenja. To je bila verjetno

posledica tega, da takih trgovin nisem nikoli zares obiskala in nisem vedela, kakšen je njihov namen in kakšne so v resnici. Posebej po predstavitvi trgovin s strani obeh lastnic pa se je moje mnenje popolnoma spremenilo in sta me s svojim načinom popolnoma prepričali. So bolj zdrave ter med drugim tudi zanesljivejše.

#### 4.2.4 ZBIRANJE OBLAČIL PRI HUMANITARNIH ORGANIZACIJAH

Tabela 4: Primerjava zbiranja oblačil pri dveh humanitarnih organizacijah

	<b>RDEČI KRIŽ</b>	<b>KARITAS</b>
<b>Od kod prejmejo oblačila?</b>	Prinesejo jih lahko posamezniki, ki jih ne potrebujejo več, manjši del prejema od donatorjev (običajno trgovcev).	Prinesejo jih lahko posamezniki, v Škofijski Karitas Celje jih zbirajo 24 ur dnevno tudi v dva zabojnika, dobijo jih tudi neposredno od proizvajalcev oziroma ponavadi od trgovcev.
<b>Pogoji za sprejem oblačil</b>	Oblačila morajo biti uporabna, niso raztrgana ter morajo biti oprana in taka, da jih lahko prejemniki takoj uporabijo.	Oblačila morajo biti uporabna, ne raztrgana, oprana in še primerna za nošnjo.
<b>Koliko oblačil prejmejo letno?</b>	Približno 500 ton.	Približno 82 ton.
<b>Kdo sortira oblačila?</b>	Sortirajo jih v sodelovanju s prostovoljci Rdečega križa.	V skladišču je zaposlena oseba, sicer pa pomagajo prostovoljci.
<b>Kaj storijo z oblačili, ki jih dobijo?</b>	Razdelijo med prejemnike.	Oblačila, ki se pri sortiranju izkažejo za neprimerna, odložijo med mešane komunalne odpadke, ostala pa razdelijo med prejemnike.
<b>Približno koliko oblačil razdelijo?</b>	Približno 400 ton.	Oblačila pri raznih enotah Karitas prejema več kot 9.000 socialno ogroženih oseb širom Celjske



		škofije, torej jih veliko razdelijo tudi drugod.
<b>Kaj storijo z oblačili, ki ostanejo?</b>	Ostanejo v skladišču, nekatera območna združenja, kot na primer Ljubljana, pa so razvila projekt Izmenjevalnica in oblačila enkrat mesečno ponujajo v trgovini z rabljenimi oblačili.	Večkrat letno jih sortirajo, zapakirajo in kot humanitarno pomoč pošljejo Humanitarni organizaciji Milosrdie, ki deluje v NJR Makedoniji.

V Sloveniji delujeta dve zelo znani humanitarni organizaciji, in sicer Rdeči križ in Karitas. Obe tudi zbirata oblačila. Pri tem se razlikujeta v količini zbranih oblačil, saj Rdeči križ zbere precej več oblačil. Sicer je treba upoštevati, da sem odgovore na vprašanja prejela le od ene Karitasove enote, in sicer Škofijske Karitas Celje, saj so za oblačila zadolžene predvsem škofijske enote. V vseh škofijskih enotah skupaj najbrž zberejo veliko več oblačil. Sicer v delovanju ni bistvenih razlik, zanimivo pa je njihovo ravnanje z oblačili, ki ostanejo.

Pri Rdečem križu imajo sezonsko polnjenje skladišč, tako da oblačila vrnejo v skladišče, kjer počakajo, da bodo naslednje leto spet na voljo. Razvili so tudi projekt izmenjevalnica, ki deluje v Ljubljani. Tja ljudje prinesejo prehranske in higienske izdelke, za katere dobijo določeno število točk, s katerimi "nakupujejo" v trgovini. Ta način se mi zdi dober, saj tako oblačila, ki jih prejemniki ne izberejo, predajo naprej, hkrati pa zanje zberejo druge potrebščine.

Pri obeh humanitarnih organizacijah oblačila, ki so nekomu odveč, dobijo drugega lastnika, ki jih je zelo vesel – gre za obliko izmenjave oblačil s humanitarno noto. Takšna "izmenjava oblačil" ima v Sloveniji izmed vseh najdaljšo tradicijo. Zanimivo in pohvalno se mi zdi tudi sodelovanje Karitasa s tujino, saj pomagajo tudi zunanji, šibkejšim državam, če jih za to prosijo.

### 4.3 OVREDNOTENJE HIPOTEZ

#### **Hipoteza 1: Večina ljudi pri nakupovanju oblačil ne razmišlja o njihovem vplivu na okolje in kupuje več oblačil, kot jih potrebuje.**

To hipotezo sem preverjala s pomočjo prvih štirih vprašanj v glavnem delu ankete. Vprašanja preverjajo nakupovalne navade in razmišljanje anketirancev pri nakupovanju oblačil. Rezultati, da večina anketirancev kupuje oblačila vsaj vsako sezono (graf 3) ter da kupijo tudi več oblačil, kot jih potrebujejo (graf 6), ne kažejo skrbi za okolje. Če bi potrošniki razmišljali o negativnih vplivih proizvodnje oblačil na okolje, potem bi se po mojem mnenju bolj trudili kupovati manj oblačil. Rezultati so še pokazali, da anketiranci pri nakupovanju najbolj razmišljajo o cenovni ugodnosti in všečnosti, nihče pa ni dodal, da razmišlja o vplivih na okolje. Zaradi teh rezultatov prvi del hipoteze potrjujem, bi jo pa lahko potrdila z večjo verjetnostjo, če bi kakšno vprašanje bolje zastavila.

Odgovori na vprašanje: "Ali kupujete samo oblačila, ki jih potrebujete?" v celoti potrjujejo tudi drugi del hipoteze, saj več oblačil kupuje 58 % vseh anketirancev (graf 6). Dodatno sem ugotovila, da to še bolj velja za ženske (graf 7) in za mlajše anketirance (graf 8). Kljub temu da sem tak rezultat pričakovala, se mi zdi, da je to slabo. Prav bi bilo, da bi ljudje kupovali manj oblačil ter s tem zmanjšali negativen vpliv na okolje pri njihovi izdelavi in transportu, hkrati bi bilo tudi manj odpadnih oblačil. Ljudi bi bilo potrebno bolj ozaveštevati o vplivu oblačil na okolje. Nakupovanje novih oblačil bi lahko zmanjšali tudi tako, da bi spodbujali popraviljanje starih oblačil, jih več izmenjevali in se bolj trudili za njihovo ponovno uporabo. Pri obisku Centra ponovne uporabe Velenje sem ugotovila, da tam pogosto organizirajo delavnice Spretni prsti, kjer na različne načine predelujejo rabljene stvari v nove. Organizirali so tudi delavnico Spretni prsti – torbice iz tekstila, kjer so iz odpadnega jeansa šivali torbe. Prebivalci Velenja in okolice so tako imeli priložnost brezplačno pridobivati spretnosti ponovne uporabe oblačil, kar je zelo pohvalno – takšnih tečajev bi lahko bilo še več.

#### **Hipoteza 2: Večina ljudi stara oblačila zavrže med mešane odpadke.**

Predvidevala sem, da so ljudje še vedno preslabo ozaveščeni o boljšem ravnanju z odpadnimi oblačili. Hipotezo sem ovrgla na podlagi odgovorov, ki sem jih dobila z vprašanjem: "Kaj storite z rabljenimi (starimi) oblačili?". Bila sem pozitivno presenečena, saj je možnost, da

oblačila zavržejo, označilo le deset oseb (graf 9). Anketiranci se namreč radi poslužujejo izmenjave med prijatelji in sorodniki, veliko jih uporabijo doma, odlagajo pa jih tudi v zabojnike za oblačila. Bi pa tudi to hipotezo lahko bolj zanesljivo ovrgla, če bi pri tem vprašaju odgovor "jih zavržem" zapisala kot odgovor "jih zavržem med mešane odpadke."

### **Hipoteza 3: Večina ljudi ne pozna organizirane izmenjave oblačil.**

Hipotezo sem preverila s pomočjo 6. vprašanja glavnega dela ankete. Ugotovila sem, da večina anketirancev organizirane izmenjave res ne pozna (graf 10), zato sem hipotezo potrdila. Zdi se mi, da bi bilo dobro, da bi organizirana izmenjava oblačil postala v Sloveniji bolj razširjena in obiskana. Tak način izmenjave se mi zdi dober, saj večina oblačil tam takoj dobi lastnika, torej za to ni potrebnega posebnega skladiščenja ali shranjevanja. Smo pa po mojih izkušnjah Slovenci bolj navajeni na neorganizirano izmenjavo oblačil. To potrjujejo tudi rezultati ankete, saj je 58 % anketirancev označilo, da oblačila izmenjuje s prijatelji in sorodniki. Pri potrjevanju te hipoteze sem opazila, da so mlajši ljudje nekoliko bolje seznanjeni z izmenjavo oblačil, najbrž zato, ker se večina teh dogodkov oglašuje na internetu, ki pa ga starejši ljudje slabše obvladajo, organizirana izmenjava pa je pri nas tudi nekaj novega in še ne razširjenega. Dobro bi bilo izmenjave pogosteje oglaševati v različnih revijah ali drugih medijih, kot sta radio in televizija, ki ju pogosteje spremljajo starejši.

### **Hipoteza 4: Ljudje slabo obiskujejo in redko kupujejo v trgovinah z rabljenimi oblačili.**

Trgovine z rabljenimi oblačili so na določen način tudi del organizirane izmenjave oblačil, zato me je zanimalo, ali jih ljudje v njih kupujejo. Pričakovala sem, da to počnejo redko. Hipotezo sem potrdila s pomočjo rezultatov, ki sem jih pridobila z odgovori na vprašanje: "Ste že kdaj obiskali trgovino z rabljenimi oblačili?" 53 % anketirancev je sicer označilo, da je takšno trgovino že kdaj obiskalo, a jih je v njej nakupovalo le 19 % (graf 16). Dobro bi bilo, da bi ljudje pogosteje obiskovali trgovine z rabljenimi oblačili, saj so ta bolj zdrava (ker so večkrat oprana), prav tako pa bi s tem prispevali k zmanjšanju proizvodnje oblačil.

### **Hipoteza 5: V trgovinah z rabljenimi oblačili kupujejo večinoma socialno šibkejši ljudje.**

Hipotezo sem ovrgla glede na pripovedovanje lastnic trgovin z rabljenimi oblačili. Izvedela sem, da po njunem mnenju trgovini obiskuje veliko ljudi, ki so sicer dovolj premožni tudi za

nakup novih oblačil, a vseeno radi prihranijo z nakupovanjem že rabljenih oblačil, opažata pa tudi, da so ti ljudje po navadi bolj ekološko ozaveščeni. Obe lastnici si želita, da bi bil obisk še večji. Tega si želim tudi sama, saj sem ugotovila, da so take trgovine dober način za nakup bolj zdravih in še dovolj kakovostnih ter uporabnih oblačil. Po mojem mnenju bi se morale takšne trgovine še bolj oglaševati. Verjamem, da bi ob večjem obisku več ljudi spremenilo svoje predsodke o kupovanju že nošenih oblačil, tako kot sem jih tudi jaz.

## 5 ZAKLJUČEK

Ljudje izmenjavamo oblačila na različne načine in ne le z organizirano izmenjavo oblačil. Lahko jih izmenjamo s sorodniki in prijatelji ali pa jih izmenjamo v trgovini z rabljenimi oblačili. Tudi če oblačila podarimo dobrodelnim organizacijam ali jih odvržemo v zabojnike za rabljena oblačila, je to neke vrste izmenjava. Vse možnosti sem poskušala raziskati v moji raziskovalni nalogi z naslovom: Izmenjajmo oblačila, ki zajema vse prej navedene možnosti izmenjave.

Ugotovila sem, da je veliko bolj zdravo kupovati in uporabljati že rabljena oblačila, saj so ta bila že večkrat oprana in so se zato iz njih že izprale nekatere snovi, ki škodijo zdravju. Seveda je uporaba starih oblačil dobra tudi za okolje, saj je treba tako proizvesti manj novih oblačil; proizvodnja in transport oblačil imata na okolje namreč velik negativni vpliv; pri pregledu literature sem ugotovila, da je ta vpliv še večji, kot sem si predstavljala.

Veliko zanimivih podatkov sem pridobila tudi s pomočjo ankete in intervjujev. Ker so danes oblačila cenejša in dostopnejša, jih večina ljudi kupuje več, kot jih v resnici potrebuje, saj so "v akciji" ali pa so jim preprosto všeč. Pri tem jim v omarah že zmanjkuje prostora in stara oblačila morajo spraviti nekam drugam. Ker se ljudje vedno bolj zavedamo njihovega vpliva na okolje, je nastalo že kar nekaj dobrih rešitev in alternativ odmetavanju med mešane komunalne odpadke. Oblačila se dajo dobro reciklirati in uporabiti kot nove stvari, lahko jih izmenjamo s sorodniki in s prijatelji, prodamo jih lahko prek spleta, jih odnesemo v trgovine z rabljenimi oblačili, izmenjamo na izmenjavah oblačil ali pa odvržemo v zabojnike za zbiranje starega tekstila. V vsakem mestu, tudi v Velenju, je nameščenih veliko zabojnikov, v njih zbrana oblačila pa se ponovno uporabijo oziroma predelajo.

S pomočjo ankete sem ugotovila, da ljudje slabo poznajo organizirano izmenjavo oblačil, a se je veliko ljudi pripravljeno udeležiti, večina tistih, ki pa so se je že udeležili, ima z njo dobre izkušnje. Tudi trgovine z rabljenimi oblačili obiskuje le malo ljudi, a sem iz intervjujev izvedela, da se predsodki o takih trgovinah, sploh med mladimi, hitro zmanjšujejo. Ne smatrajo se več kot trgovine, v katerih nakupujejo le socialno šibkejši ljudje, saj v njih nakupuje vse več ljudi, ki so ekološko dobro ozaveščeni. Poleg tega v Sloveniji ljudje oblačila zelo radi podarjajo humanitarnim organizacijam, kar je tudi dober način ravnanja s starimi, še uporabnimi oblačili. Moja želja je, da bi ljudje postali še bolj ozaveščeni glede vpliva tekstilne industrije na okolje ter bi se zavestno odločali za kupovanje manj novih oblačil. Želim si, da bi se preko

Kač, Z. Izmenjajmo oblačila.

Raziskovalna naloga, ŠC Velenje, Šola za rudarstvo in varstvo okolja, 2018

---

organizirane ali katere koli druge oblike izmenjave več oblačil ponovno uporabilo. Za prihodnost sem si zato zadala cilj, da poskušam pomagati pri organizaciji izmenjave oblačil tudi v Velenju. Kot animatorka pa bi lahko veliko otrok tudi naučila šivati iz odpadnega tekstila. Tako bi lahko tudi sama doprinesla k boljšemu ravnanju z oblačili in okoljem.

## 6 POVZETEK

Danes se svet srečuje z najrazličnejšimi okoljskimi problemi, med katere spadajo tudi odpadna oblačila, ki imajo dolgoročen vpliv na okolje. Namen raziskovalne naloge je bil ugotoviti vpliv odpadnih oblačil na okolje, raziskati možnosti za zmanjšanja na različne načine ter ugotoviti, koliko so ljudje o tem problemu že ozaveščeni. Da bi zbrala čim bolj zanimive in resnične podatke, sem se poleg analiziranja gradiva poslužila tudi zbiranja podatkov z anketo ter intervjuji. Ugotovila sem, da večina ljudi pri nakupovanju oblačil ne razmišlja o njihovem vplivu na okolje ter da pri nakupovanju kupijo več oblačil, kot jih v resnici potrebujejo. Ovrгла sem hipotezo, da ljudje stara oblačila po navadi zavržejo v mešane odpadke, saj sem ugotovila, da večina stara oblačila izmenja s sorodniki in prijatelji, marsikaj pa oddajo v zabojnike za zbiranje starih oblačil. Organizirane izmenjave oblačil večina ljudi ne pozna dobro, kljub temu da sem v enem od intervjujev izvedela, da tak dogodek v prestolnici obišče tudi med 70 in 100 obiskovalci. Manj obiskane so tudi trgovine z rabljenimi oblačili, je pa res, da jih kljub zelo zmotnemu mišljenju, da so to trgovine revežev, obiskujejo predvsem ljudje, ki so ekološko izobraženi in poučeni. Želim si, da bi bilo takšnih ljudi, ki bi kupovali manj novih in več rabljenih oblačil ter si jih pogosteje izmenjevali, več tudi v Velenju.

## **7 ZAHVALA**

Iskreno se zahvaljujem mentorici Jani Krautberger. V veselje mi je bilo sodelovati z njo. Hvala za vse napotke, kritike in ideje, ki so pripomogle k nastanku naloge. Brez njene pomoči mi ne bi uspelo.

Hvala Darji Mohorko Učakar in Polonci Glojek za lektoriranje naloge, Urški Mazej za lektoriranje ankete ter Barbari Šegel Kupljen za lektoriranje povzetka. Hvala tudi Sergeji Plavčak in Ireni Nikolić za pregled prevoda ključne dokumentacijske strani.

Iskreno se zahvaljujem vsem intervjuvancem, ki so s svojimi odgovori doprinesli k še boljši raziskovalni nalogi.

Zahvaljujem se tudi vsem anketirancem, ki so odgovorili na vprašanja v anketi in jo delili naprej.

Hvala vsem učiteljem za spodbujanje in razumevanje, posebno v času nastajanja naloge.

Hvala vsem sošolcem in prijateljem, posebno Nini Ocvirk ter družini ter sestri Emi. Ne vem, kaj bi brez njih.

Hvala vsem ostalim, ki so na kakršen koli način pripomogli k nastanku te raziskovalne naloge. Vsaka še tako majhna pomoč je prišla prav.



## 8 PRILOGE

### PRILOGA A: Anketa

Anketa o ravnanju z rabljenimi oblačili

Sem Zala Kač, dijakinja 2. letnika programa Okoljevarstveni tehnik na Šoli za rudarstvo in varstvo okolja Velenje. Letos pripravljam raziskovalno nalogo na temo izmenjave oblačil. Prosim vas, da mi z resničnimi in premišljenimi odgovori pomagate zbrati podatke, ki jih potrebujem. Preden na vprašanja odgovorite, jih natančno preberite. Odgovarjajte tako, da obkrožite črko pred ustreznim odgovorom ali zapišete odgovor v ustrezen okvirček. Anketni vprašalnik je anonimen, vsi podatki bodo uporabljeni izključno za raziskovalno nalogo. Za vaše sodelovanje se vam iskreno zahvaljujem.

#### SPOL

- Moški  
 Ženski

#### V KATERO STAROSTNO SKUPINO SPADATE?

- do 19 let  
 20–29 let  
 30–39 let  
 40–49 let  
 50–59 let  
 60 let in več

#### V KATERI OBČINI ŽIVITE? (odgovor zapišite na črto)

---

#### 1. KAKO POGOSTO KUPUJETE NOVA OBLAČILA?

- Vsako leto enkrat.

Kač, Z. Izmenjajmo oblačila.

Raziskovalna naloga, ŠC Velenje, Šola za rudarstvo in varstvo okolja, 2018

---

- Vsako sezono (zima, pomlad, poletje, jesen).
- Vsak mesec.
- Vsak teden.
- Ne kupujem oblačil.

## 2. ZAKAJ KUPITE NOVA OBLAČILA?

Možnih je več odgovorov

- Ker mi stara oblačila niso več prav.
  - Ker so stara oblačila uničena.
  - Ker mi stara oblačila niso všeč.
  - Ker stara oblačila niso več v modi.
  - Drugo (odgovor zapišite na črto):
- 

## 3. NA KAJ STE POZORNI PRI NAKUPOVANJU OBLAČIL?

Možnih je več odgovorov

- Modne trende
  - Znamko
  - Cenovno ugodnost
  - Kakovost
  - Material
  - Všečnost
  - Drugo (odgovor zapišite na črto):
- 

## 4. ALI KUPUJETE SAMO OBLAČILA, KI JIH POTREBUJETE?

- Da, nikoli ne kupim več.
- Ne, kupim tudi kaj drugega, če mi je všeč ali je cenovno ugodno.
- Ne kupujem oblačil.

## 5. KAJ STORITE Z RABLJENIMI (STARIMI) OBLAČILI?

Kač, Z. Izmenjajmo oblačila.

Raziskovalna naloga, ŠC Velenje, Šola za rudarstvo in varstvo okolja, 2018

---

Možnih je več odgovorov

- Zavržem jih.
  - Uporabim jih doma (kot krpe ipd.)
  - Odnesem jih v zabojnike za oblačila (npr. Tekstilko).
  - Podarim jih dobrodelnim organizacijam.
  - Podarim ali izmenjam jih s prijatelji in sorodniki.
  - Odnesem ali zamenjam jih v trgovini z rabljenimi oblačili.
  - Zamenjam jih v organizirani izmenjavi oblačil.
  - Drugo (odgovor zapišite na črto):
- 

#### **6. ALI POZNATE ORGANIZIRANO IZMENJAVO OBLAČIL?**

- Da.
- Ne.
- Nisem prepričan/-a.

#### **7. ALI STE SE ŽE UDELEŽILI ORGANIZIRANE IZMENJAVE OBLAČIL?**

(Na vprašanje odgovorite le v primeru, da ste na prejšnje vprašanje odgovorili z da. Če ste odgovorili z ne ali nisem prepričan/-a, preberite kratko besedilo o izmenjavi oblačil in nadaljujte s 13. vprašanjem.)

- Da.
- Ne.

Če ste na 7. vprašanje odgovorili z da, nadaljujte z vprašanji 8-12, sicer nadaljujte s 14. vprašanjem.

#### **8. KOLIKOKRAT STE SE ŽE UDELEŽILI ORGANIZIRANE IZMENJAVE OBLAČIL? (odgovor zapišite na črto)**

---

#### **9. KAKŠNE SO VAŠE IZKUŠNJE Z ORGANIZIRANO IZMENJAVO OBLAČIL?**

Kač, Z. Izmenjajmo oblačila.

Raziskovalna naloga, ŠC Velenje, Šola za rudarstvo in varstvo okolja, 2018

---

Dobre.

Slabe.

**10. ALI SE VAM ZDI PRIMERNO PLAČEVANJE VSTOPNINE ZA TAKŠEN DOGODEK?**

Da.

Ne.

Drugo (odgovor zapišite na črto):

---

**11. ALI SO BILA OBLAČILA, KI STE JIH DOBILI NA TEM DOGODKU, ŠE DOVOLJ KAKOVOSTNA IN UPORABNA?**

Da.

Ne.

Drugo (odgovor zapišite na črto):

---

**12. ALI BI OBISK TEGA DOGODKA PRIPOROČALI SVOJIM ZNANCIEM IN PRIJATELJEM?**

Da.

Ne.

Izmenjava oblačil je dogodek, na katerem se na dogovorjenem kraju srečajo ljudje, ki s seboj prinesejo svoja rabljena oblačila in si jih izmenjajo po vnaprej dogovorjenih pravilih. Precej znana je izmenjava oblačil v Ljubljani, ki poteka enkrat mesečno v okviru projekta Tekstilnica. Vodi ga društvo Ekologi brez meja.

**13. ALI BI SE UDELEŽILI ORGANIZIRANE IZMENJAVE OBLAČIL?**

Da, v vsakem primeru.

Da, če bi potekala v bližini mojega kraja.

Ne.

**14. ALI POLEG IZMENJAVE OBLAČIL POZNATE ŠE KAK DRUG NAČIN PONOVNE UPORABE TEKSTILA?**

- Da.
- Ne.
- Nisem prepričan/-a.

**15. KATERE NAČINE PONOVNE UPORABE TEKSTILA POZNATE?** (odgovor zapišite na črto)

(Na vprašanje odgovorite le v primeru, če ste na prejšnje vprašanje odgovorili z da. V nasprotnem primeru nadaljujte s 16. vprašanjem.)

---

**16. STE ŽE KDAJ OBISKALI TRGOVINO Z RABLJENIMI OBLAČILI?**

- Da, vendar nisem ničesar kupi/-a.
- Da, kupil/-a sem tudi nekaj stvari.
- Ne.

**17. STE ŽE KDAJ KUPILI KAJ IZ OKOLJU PRIJAZNEGA BLAGA?**

- Da.
- Ne.
- Mogoče, a nisem vedel/-a.

**18. SE VAM ZDI PROIZVODNJA OKOLJU PRIJAZNEGA BLAGA POMEMBNA ZA OKOLJE?**

- Da.
- Ne.

## **PRILOGA B: Intervjuji**

### **Pisni intervju z uslužbenci Zadruga dobrote**

#### **1. Približno koliko oblačil tedensko oziroma mesečno zberete v zabojnikih za rabljena oblačila?**

Zberemo okoli 50 ton oblačil mesečno.

#### **2. Kako pogosto praznite zabojnike?**

Zabojnike praznimo vsak dan. Do istega zabojnika pridemo tedensko. Primer: Vsak ponedeljek praznimo kontejnerje v Mariboru.

#### **3. Se v njih pogosto znajdejo tudi neprimerni odpadki, ki jih ljudje mečejo noter, kljub temu da temu niso namenjeni?**

Ne. Ljudje so dobro ozaveščeni.

#### **4. Kdo sortira oblačila, ki jih dobite in koliko delovnih mest se je (če se je) odprlo zaradi tega?**

Naši delavci. Imamo do 12 zaposlenih. Vsi smo tu zaradi tega.

#### **5. Kaj naredite z oblačili, ki jih dobite v zabojnikih? Jih prodate trgovinam z rabljenimi oblačili, podarite dobrodelnim organizacijam? Se iz njih naredijo kakšni novi izdelki in kakšni?**

Oblačila, ki so uporabna, podarimo (nikogar ne zavrnamo!), zelo zelo malo jih prodamo trgovinam z rabljenimi oblačili ali pa pošljemo v predelavo (slabšo kvaliteto). Iz tekstila izdelujemo tudi razne izdelke, kot so copati, torbice, denarnice, vreče za sedenje...

#### **6. Kaj naredite s povsem neuporabnimi oblačili? Jih predelate na kak drug način ali zavržete na odpad?**

Kač, Z. Izmenjajmo oblačila.

Raziskovalna naloga, ŠC Velenje, Šola za rudarstvo in varstvo okolja, 2018

---

Neuporabna oblačila so oblačila, ki so plesniva ali umazana z oljem ...

Te odpeljemo v zbirni center. Tega skoraj ni. Nekaj kg letno.

### **Pisni intervju z uslužbenko podjetja PUP**

#### **1. Približno koliko oblačil tedensko oziroma mesečno zberete v zabojnikih za rabljena oblačila?**

To so podatki na leto:

leto 2015 (od 1. 7. 2015, ko smo imeli s podjetjem Zoltan pogodbo)

Št. odpadka-oblačila-20 01 10-34600 kg

Leto 2016:

Št. odpadka-oblačila-20 01 10-69520 kg

Leto 2017:

Št. odpadka-oblačila-20 01 10-47460 kg

Št. odpadka-oblačila-20 01 11-3060 kg

#### **2. Kako pogosto praznite zabojnike?**

Zbiralniki se praznijo 1x tedensko.

#### **3. Se v njih pogosto znajdejo tudi neprimerni odpadki, ki jih ljudje mečejo noter, kljub temu da temu niso namenjeni?**

Občasno so v zabojnikih tudi neprimerni odpadki, ki pa jih voznik v času tehtanja v našem zbirnem centru pripelje k nam in gredo v mešane komunalne odpadke.

#### **4. Kdo sortira oblačila, ki jih dobite in koliko delovnih mest se je (če se je) odprlo zaradi tega?**

Mi sodelujemo v sistemu kot zbiralec in ta oblačila le oddamo (za to ne zahtevamo plačila), tako da se zaradi tega ni odprlo kakšno delovno mesto več.

### **Pisni intervju z lastnico trgovine Mestna omara**

#### **1. Kje ste dobili idejo, da odprete trgovino z rabljenimi oblačili?**

Ker v mojem poklicu ni in ni bilo redne zaposlitve, nisem več želela čakati in sem se odločila za svojo pot. Za trgovino z rabljenimi oblačili sem se odločila zato, ker sama kupujem rabljena oblačila že 17 let. Ta način kupovanja mi je fenomenalen, zato ker vem, kako se stvari pridelujejo in kako škodujemo naravi in nam samim. Na sebi ne želim imeti strupenih plinov in barvil. Da se teh znebimo, moramo oblačila oprati najmanj 10-krat. Odločitev sploh ni bila težka. Oblačila sem pred otvoritvijo zbirala pol leta, da nisem odprla prazne trgovine. In tako se je vse začelo.

#### **2. Koliko let že poslujete?**

Trgovina obratuje že dobra štiri leta.

#### **3. Kakšni so pogoji, da sprejmete oblačilo in kako določite ceno?**

Način poslovanja je sledeč. V trgovino prinesete sveže oprana in sezonska oblačila. Skupaj jih pregledava in določiva vašo ceno, na vašo ceno gre moja cena. Ko določava ceno, morava vanjo vračunati vsa znižanja, najnižjo ceno oblačila in oblačilo kot zadnji kos ... ta pa vemo, da lahko stane tudi 5 €. Vse je odvisno tudi od znamke oblačila. Treba je tudi vračunati, da jaz ne vem, koliko let je staro oblačilo. Cena nikakor ne sme biti višja kot najnižja možna cena v trgovini. Zadnjega v mesecu je obračun prodaje. Za vse, kar je vašega prodanega, dobite izplačilo od prvega do petega naslednji mesec (npr. če sva v januarju kaj prodali, dobite izplačilo od 1. do 5. februarja). Oblačila so v trgovini eno sezono.

#### **4. Kaj se zgodi z oblačili, ki jih dalj časa ne uspete prodati?**



Vse, kar se ne proda, stranka na dogovorjeni datum pride iskat in odnese. Če stranka oblačil ne potrebuje več, se ta podarijo. Nič se ne meče stran.

**5. Kaj se vam zdi, kakšno mnenje imajo ljudje o kupovanju rabljenih oblačil? Se predsodki zmanjšujejo? Kaj menite, obiskujejo vašo trgovino predvsem finančno manj zmožni ljudje ali tisti, ki si lahko privoščijo tudi več?**

Na začetku je bilo dosti zgražanja. Pri nas je rabljeno še vedno za revne ljudi. Ampak jaz pravim, da je človek revež v glavi, ne v denarnici. Moram priznati, da imam zelo različno paleto nakupovalcev. Od bogatih do manj bogatih.

Jaz sem vedno imela denar in si nisem kupovala novih oblačil. Vedno mi je bilo žal preplačati oblačilo, ki ni vredno toliko denarja.

Najboljše vprašanje je: "Kaj pa če me ta oseba vidi, da sem kupila njeno oblačilo?"

Odgovorim: "Ni edino oblačilo, ki je bilo narejeno."

Moram tudi priznati, da se je miselnost ljudi zelo spremenila. Ni več zgražanja in negativnih komentarjev. To sem dosegla s komunikacijo in z zelo veliko truda. S stranko moraš vsako oblačilo obrniti okrog in jim dokazati, da z oblačilom ni prav nič narobe. Ni strgano, sprano, zbledelo, zmuckano ali kakor koli poškodovano.

Vztrajati je treba in nikoli obupati. Treba je slediti svojim ciljem in se ne pustiti zmotiti.

V večjih mestih so trgovine z rabljenimi oblačili zelo popularne. To so študentska mesta in mladi se zelo radi drugače oblačijo in oblikujejo svoj stil.

**Povzetek ustnega intervjuja z lastnico trgovine Second hand**

Trgovina obratuje slabi dve leti. Oblačila kupujejo iz tujine, in sicer iz Nemčije. Od tam jih naročijo po kilogramih. Obstaja možnost, da naročiš več samo ženskih, moških ali otroških oblačil oziroma samo pletenin in podobnega sortiranega tekstila, sicer pa ni v naprej določeno, kaj prejmeš, tudi glede konfekcijskih številčk se ni mogoče odločati.

Prejetih oblačil ni mogoče vrniti v Nemčijo. Kar ni več primerno za prodajo, gre v koš, sicer pa oblačil ne prebirajo posebej, saj bi to moralo biti to urejeno že v Nemčiji.

Cene oblačil so vnaprej določene po razredih.

Iz teh razlogov gre pri tem načinu trgovanja z rabljenimi oblačili za manjše tveganje, saj nikoli ne veš, kaj te bo čakalo v naslednji pošiljki, prav tako pa nimaš možnosti povratka.

Mnenje trgovke je, da njeno trgovino obiskujejo predvsem ljudje, ki želijo prihraniti, pa ni nujno, da so socialno šibkejši. Predsodki o teh trgovin se zmanjšujejo, pritožb čez trgovino pa načeloma ni.

### **Pisni intervju z uslužbenci Rdečega križa**

#### **1. Od kod dobite oblačila (iz zabojnikov za zbiranje oblačil, jih prinesejo ljudje ...)?**

Rdeči križ Slovenije ima 56 območnih združenj Rdečega križa. Rabljena oblačila zbirajo območna združenja Rdečega križa, prinesejo pa jih darovalci – posamezniki, ki jih ne potrebujejo več. Manjši del oblačil pa prejemamo novih, od različnih manjših ali večjih donatorjev – pravnih oseb (običajno trgovcev).

#### **2. Kakšni so pogoji za sprejem oblačil (čistoča, kakovost, sezonska ali vsa ...)?**

Na Rdečem križu Slovenije sprejemamo vsa oblačila, ki so uporabna, niso raztrgana in so v takšnem stanju, da jih lahko ljudje, ki jih potrebujejo (socialno ogroženi), takoj uporabijo. Vse darovalce prosimo, da prinesejo čista oblačila.

#### **3. Približno koliko oblačil letno dobite?**

Območna združenja Rdečega križa Slovenije letno v povprečju razdelijo 400 ton oblačil in obutve. Zberemo pa približno 30 % več oblačil, kot jih letno razdelimo.

#### **4. Ali oblačila sortirate sami ali je za to zadolžen kdo drug?**

Oblačila, ki jih prinesejo darovalci, sortiramo samo v sodelovanju s prostovoljci Rdečega križa.

#### **5. Kaj storite z oblačili, ki jih dobite (vse razdelite ali storite tudi kaj drugega)?**

Običajno je tako, da se spomladi polnijo naša skladišča z zimskimi oblačili, jeseni pa s

poletnimi oblačili. Sicer pa imamo skozi celo leto dovolj oblačil za oskrbo socialno ogroženih posameznikov in družin. Primanjkuje pa nam spodnjega perila ter obutve.

## **6. Približno koliko oblačil letno razdelite?**

Odgovor zapisan pod vprašanjem št. 3.

## **7. Kaj storite z oblačili, ki ostanejo?**

Ostanejo v skladišču – sezonsko polnjene skladišč. Posamezna območna združenja Rdečega križa, tu bi posebej izpostavili Območno združenje Rdečega križa Ljubljana, pa so razvili projekt Izmenjevalnica.

## **Pisni intervju z uslužbenci Karitasa**

### **1. Od kod dobite oblačila (iz zabojnikov za zbiranje oblačil, jih prinesejo ljudje ...)?**

Oblačila, ki jih zbirajo različne enote Karitas, tako škofijska kot mnoge župnijske, vedno prinesejo ljudje, ki se odločijo, da jih bodo preko naše mreže podarili ljudem v stiski in jim tako pomagali. Večinoma oblačila prinesejo osebno na sedež oz. v skladišče Karitas med časom, ki ga posamezna enota Karitas za to določi. Pred centralnim skladiščem Škofijske Karitas Celje, ki se nahaja v Vrbju pri Žalcu, pa imamo postavljena tudi dva zabojnika, ki nam ju je prijazno podarila Humana, ključce pa imamo samo mi in ljudje lahko oblačila tako oddajo 24 ur na dan, vse dni v letu. Nekaj oblačil pa dobimo tudi neposredno od proizvajalcev oz. običajno od trgovcev, ki se odločijo, da oblačila, ki jih ne morejo prodati. Ali jim ostajajo ali so morda malo popacana, pa se še povsem dajo oprati, podarijo in tako pomagajo socialno ogroženim.

### **2. Kakšni so pogoji za sprejem oblačil (čistoča, kakovost, sezonska ali vsa ...)?**

Jemljemo vsa oblačila, na različne načine pa darovalce prosimo in vabimo, naj prinašajo oprana oz. čista oblačila, naj ne nosijo strganih in drugače poškodovanih oblačil in predvsem naj darujejo za ljudi v stiski takšna oblačila, ki bi jih tudi sami še lahko oblekli.

### **3. Približno koliko oblačil letno dobite?**

Letno zberemo pribl. 30.000 kosov oblačil in še pribl. 2.000 kosov posteljnine, brisač in drugega hišnega tekstila v Humanitarnem skladišču Vrbje. Župnijske Karitas pa so lani zbrale okrog 55.000 kg oblačil. Skupno torej na leto zberemo pribl. 82 ton oblačil in drugega tekstila.

### **4. Ali oblačila sortirate sami ali je za to zadolžen kdo drug?**

Oblačila sortirajo predvsem naši prostovoljci, ki jih tudi delijo in pomagajo ljudem v stiski pri izbiri in iskanju. V centralnem skladišču pa imamo za pomoč pri skladiščenju oblačil tudi zaposlenega človeka preko programa javnih del.

### **5. Kaj storite z oblačili, ki jih dobite (vse razdelite ali storite tudi kaj drugega)?**

Oblačila, ki so uničena, dotrajana ali drugače neprimerna za delitev, moramo žal ustrezno odložiti na smetišče, ostala oblačila pa brezplačno delimo ljudem v stiski.

### **6. Približno koliko oblačil letno razdelite?**

Žal je slaba četrtnina oblačil, ki jih dobimo, neprimerna za delitev, ostala pa več ali manj razdelimo. Ocenjujemo, da oblačila pri raznih enotah Karitas prejema več kot 9.000 socialno ogroženih oseb širom celjske škofije.

### **7. Kaj storite z oblačili, ki ostanejo?**

Oblačila, ki ostanejo, pa so še vedno primerna za delitev, večkrat na leto sortiramo, zapakiramo in kot humanitarno pomoč pošljemo Humanitarni organizaciji Milosrdie, ki deluje v NJR Makedoniji. Po podatkih te organizacije je v Makedoniji stopnja revščine zelo visoka in oblačila, ki v Sloveniji niso več popularna (npr. moške volnene obleke, težki karirasti suknjiči, debeli, dolgi moški plašči, ženska oblačila kričečih vzorcev in barv) so med ljudmi zelo cenjena

in jim mnogo pomenijo. V NJR Makedonijo tako vsako leto odpremimo 2 ali 3 vlačilce humanitarne pomoči, skupaj med 15 in 20 tonami oblačil in drugega tekstila.

### **Pisni intervju glede izmenjave oblačil v sklopu projekta Tekstilnica**

#### **1. Približno koliko ljudi povprečno obiskuje vaše izmenjave oblačil?**

Med 70 in 100.

#### **2. Od kod prihajajo? So v večini iz bližnje okolice, kjer je dogodek organiziran, ali pridejo tudi od dlje?**

90 % iz Ljubljane, ostali pa iz okolice, pridejo pa včasih tudi iz Novega mesta ali s Primorske.

#### **3. Menite, da se dogodkov udeležujejo predvsem ljudje, ki so socialno šibkejši, ali kot smo opazili v Velenju, ljudje, ki so bolj ozaveščeni, a imajo sicer dovolj sredstev tudi za nakup novih oblačil?**

Nismo sicer delali raziskave, ki bi opažanja podpirala, a menimo, da jih večina hodi, ker se jim zdi to dober način, da se znebijo oblačil, ki jih več ne nosijo, istočasno pa si zastonj obnovijo garderobo. So tudi bolj okoljsko ozaveščeni, poleg tega pa je postala izmenjava tudi neke vrste družabni dogodek.

#### **4. Približno koliko oblačil se izmenja na dogodek?**

Vsak obiskovalec lahko prinese do 10 kosov oblačil in večina jih toliko tudi odnese. Redki so tisti, ki odidejo praznih rok.

#### **5. Kaj naredite z oblačili, ki se ne izmenjajo?**

Del neizmenjanih oblačil prihranimo za naslednjo izmenjavo, delno jih doniramo organizacijam, ki nas za to prosijo, ostalo pa gre v zabojnike za tekstil Tekstilnica.

#### **6. Kakšni so odzivi ljudi na vaše dogodke? So pozitivni ali se pojavljajo kakšne pritožbe?**

Kač, Z. Izmenjajmo oblačila.

Raziskovalna naloga, ŠC Velenje, Šola za rudarstvo in varstvo okolja, 2018

---

Odzivi so zelo dobri, včasih pa se najde tudi kdo, ki ni zadovoljen s kakovostjo oblačil, velikostmi ali preveliko gnečo.

**7. Kaj menite, kakšno mnenje imajo ljudje o kupovanju rabljenih oblačil? Se predsodki zmanjšujejo?**

Kupovanje rabljenih oblačil in izmenjevanje je postalo (še posebej med mlajšimi) zelo priljubljeno.

## 9 VIRI IN LITERATURA

- 24 ur, Kam z oblekami, ki jih ne potrebujete več?  
<http://m.24ur.com/novice/slovenija/kam-z-oblekami-ki-jih-ne-potrebujete-vec.html> (3. 2. 2018).
- 24 ur, Mala nevarnost, ki se je sploh ne zavedamo: Naša oblačila so čista, okolje pa umazano. <http://www.24ur.com/cas-za-zemljo/mikroplastika.html> (24. 1. 2018)
- Bodi eko, Kemični boj z umazanimi oblačili. <https://www.bodieko.si/kemicni-boj-pranje-perila> (24. 1. 2018).
- Bratanič, J. Od kož do tekstila, ki bo pametnejši od človeka, Svet kapitala. <http://svetkapitala.delo.si/trendi/od-koz-do-tekstila-ki-bo-pametnejši-od-cloveka-1361> <https://www.bodieko.si/eko-modni-trendi> (3. 12. 2017).
- Brown L. R. 2009. Načrt B. Mobilizacija za rešitev civilizacije. Učila International, Tržič.
- Emeršič I., Zrimšek B., Samboldžioski, K. Družbeni fenomen: Trajnostna moda [televizijski posnetek]. Ljubljana, RTV Slovenija, Predvajano na TV Slo 1, 3. 2. 2018 ob 17.20.
- Erjavec, A., Kuzmič, K., Kolar, K. 2017. Malo sprememb pri ravnanju z odsluženimi oblačili kot sekundarno surovino. EOL, Specializirana revija za trajnostni razvoj: december 2017, številka 124/125.
- Godec, M. 2002. Naravoslovje in poznavanje blaga II.: učbenik. Založništvo MAGO, Maribor.
- Gradišar, A. Ceno poceni oblačil plačajo izkoriščani delavci, okolje in naše zdravje. Radio Slovenija. <https://www.rtv slo.si/slovenija/ceno-poceni-oblacil-placajo-izkoriscani-delavci-okolje-in-nase-zdravje/383511> (2. 2. 2018).
- Hočevar, I. Kako škodljive so pravzaprav obleke za okolje? <https://oe.finance.si/8334883?cctest&&cookietime=1517936799> (2. 2. 2018).
- Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. 2000. Slovar slovenskega knjižnega jezika. Založba ZRC, Ljubljana.
- Janovsky, A. Eko, moda prihodnosti, Mična. <http://micna.slovenskenovice.si/moda/eko-moda-prihodnosti/> (5. 12. 2017).
- Kalan, J., Pohar, J., Fekonja, O., Gaber, R., Leban, Š. Določitev specifičnih problemov čiščenja odpadnih vod tekstilne industrije.

- [http://novebiologije.wikia.com/wiki/Dolo%C4%8Ditev\\_specifi%C4%8Dnih\\_problemov\\_%C4%8Di%C5%A1%C4%8Denja\\_odpadnih\\_vod\\_tekstilne\\_industrije](http://novebiologije.wikia.com/wiki/Dolo%C4%8Ditev_specifi%C4%8Dnih_problemov_%C4%8Di%C5%A1%C4%8Denja_odpadnih_vod_tekstilne_industrije) (3. 2. 2018).
- Kapitanovič, P. Odpadni tekstil je lahko nova surovina, Delo.  
<http://www.delo.si/gospodarstvo/okolje/odpadni-tekstil-je-lahko-nova-surovina.html> (27. 12. 2017).
  - Ljudska univerza Jesenice, Oblačila.  
[http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/odrasli/Gradiva\\_ESS/CVZU/LU\\_Jesenice/CVZU\\_22LUJ\\_Gradivo.pdf](http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/odrasli/Gradiva_ESS/CVZU/LU_Jesenice/CVZU_22LUJ_Gradivo.pdf) (3. 12. 2017).
  - Očistimo Slovenijo.[http://www.os-jd.si/material/kaj\\_so\\_odpadki.pdf](http://www.os-jd.si/material/kaj_so_odpadki.pdf) (18. 12. 2017).
  - Pirh, B., Škrinjar T. Oblačila lahko tudi zastrupljajo, Mesto mladih.  
<https://www.mestomladih.si/studentski-podiplomski/clanki/oblacila-lahko-tudi-zastrupljajo/> (5. 2. 2018).
  - Radinović, M. Transport in njegov vpliv na okolje.  
[https://www.bb.si/doc/diplome/Radinovic\\_Mitja.pdf](https://www.bb.si/doc/diplome/Radinovic_Mitja.pdf) (15. 2. 2018).
  - Služba za odnose z javnostmi Mestne občine Velenje, Rdeči zabojniki TEKSTILKO.<http://www.velenje.si/sporocila-za-javnost/2014/04/2446-Rdeci-zabojniki-TEKSTILKO> (4. 2. 2018).
  - Sončeve pozitivke, Sonce, Varčno, okolju prijazno, a učinkovito pranje perila.  
<http://www.pozitivke.net/article.php?story=Pranje-Perila-Varcno-Okolje-Ucinkovito&query=ajman> (24. 1. 2018).
  - Tekstilnica, Pomen zbiranja in ponovne uporabe tekstila, Ekologi brez meja.  
<http://www.tekstilnica.si/o-projektu/pomen-zbiranja-in-ponovne-uporabe-tekstila/> (4. 12. 2017).
  - Vitafit, Izmenjava oblačil pomeni ohranjanje naravnih virov. <http://vitafit.si/izmenjava-oblacil-pomeni-ohranjanje-naravnih-virov/> (3. 12. 2018).
  - Vovk, M. Rabljena oblačila za nove podjetniške priložnosti.  
<http://www.orz.si/images/stories/aktivni/vec-kot-1x/Rabljena-oblacila.pdf> (5. 2. 2018).
  - Zuja, Industrijska vlakna.<http://www.zuja.si/content/14-zgodbe-o-industrijskih-vlaknah> (8. 1. 2018).
  - Wikipedia, Najlon.<https://sl.wikipedia.org/wiki/Najlon> (8. 1. 2018).
  - Wikipedia, Obleka.<https://sl.wikipedia.org/wiki/Obleka> (3. 12. 2017).



**VIRI SLIKOVNEGA GRADIVA**

- Slika 1: <http://www.mehmetoguzhan.com.tr/moda-nasil-ortaya-cikti-kisa-tarihcesi/> (3. 12. 2017).
- Slika 2: <http://blogs.ubc.ca/zeenaaltaher/2013/10/07/the-truth-behind-nike/> (12. 1. 2018).
- Slika 4: Foto: Špela Koren, Inštitut za vode Republike Slovenije.
- Slika 5: Foto: EOL, december 2017.
- Slika 7: <http://www.kpv.si/dejavnosti/ravnanje-z-odpadki/pogosta-vprasanja> (5. 2. 2018).
- Slika 8: [https://www.napovednik.com/dogodek271230\\_oktobrska\\_izmenjava\\_oblacil](https://www.napovednik.com/dogodek271230_oktobrska_izmenjava_oblacil) (3. 12. 2018).